

P. 11.151

Nu se împru-
mută acasă.

PREOCUPĂRI DIDACTICE

REDACȚIA : VIRGIL DOBRESCU, profesor
STRADA PETRU-RAREȘ, — PIATRA-NEAMȚ

SUMARUL :

Glandele cu secrețiune internă

I n t u i Ț i a

Planul de lecție

**Dela geografia veche la geografia nouilor
concepții științifice**

Problema biologică a societății omenești

Valoarea pedagogică a antropologiei creștine

Icoane din oglinda vremii : Gh. Nicolau

Aspecte ale poeziei lirice

Sugestii pentru activitate la sate

Ceva despre excursii

Virgil Dobrescu

Petru Butnaru

Virgil Dobrescu

Victor Andrei

Victor Savin.

Pr. M. Gavrilesco

Eugen Mitru

Victor Țaranu

Pr. C. Cojocaru

N. Arhip

* * *

Recenzii

Cronica

M. Cojocaru

M. Cojocaru și V. Ț.

Abonamentul pe un an este de 100 lei, iar un număr 10 lei.

Pentru elevii școalelor normale, abonamentul este de 80 lei anual.

Pentru Domnii colegi cari vor să se considere membri fondatori ai revistei, abonamentul începe de la 200 lei.

Revista apare lunar. Toți abonații primesc la sfârșitul anului o copertă pentru legatoul celor 10 numere, cari vor apărea în fiecare an și un index bibliografic al întregului an.

Primim cu plăcere colaborări din partea Domnilor colegi — profesori și învățători — bine înțeles dacă lucrările Domniilor lor se încadrează în programul revistei noastre.

Articolele nu vor fi mai lungi ca opt pagini de un sfert de coală de scris și vor fi scrise citeț pe o singură pagină.

Manuscrisele nu se restituie.

Schimbul de reviste, manuscrisele pentru revistă, cărțile pentru recenzii și orice corespondență privitoare la redacție, se vor trimite pe adresa: Virgil Dobrescu, profesor Str. Petru-Rareș, Piatra-N.

Toată corespondența privitoare la administrația revistei, precum și plata abonamentului se vor adresa: Petre Butnaru, institutor Str. Ed. Mirto 70.

Rugăm stăruitor să ni se achite abonamentul. Cei cari au primit 7 numere ale revistei au o datorie morală să facă aceasta.

Glandele cu secrețiune internă

O cunoaștere serioasă și amănunțită a vieții sufletești a copilului nu este posibilă fără ca să cunoaștem condițiile imediate ale dezvoltării lui psihice, care sunt : sistemul nervos și glandele cu secrețiune internă. Aceste condițiuni determină și fac posibilă viața noastră psihică. Dacă sistemul nervos a fost socotit ca factor principal și ca o condiție indispensabilă pentru viața sufletească, nu tot așa a fost apreciată cea de a doua condiție, glandele cu secrețiune internă. Progresele, care s'au realizat în ultimul timp de către științele vieții, au scos la iveală importanța capitală a glandelor cu secrețiune internă, pentru viața sufletească.

În timpul de față, interesul pentru această condiție e și mai mare, din cauza noilor puncte de vedere din care se studiază individualitatea copilului și a direcției nouă spre care se îndreaptă psihologia copilului.

Se știe că *individualitatea* a fost cercetată mai mult sub aspectul intelectual. Aceste rezultate au fost convingătoare și pe baza lor s'a trecut chiar la aplicațiuni practice. Au rămas însă uneori unele nedumeriri, mai ales în legătură cu activitatea practică, nedumeriri care au dus la lărgirea cadrului cercetărilor. S'a constatat bunăoară că în foarte multe cazuri — după Poffenberger 50 % — nu este o corespondență perfectă între rezultatele ce se pot dobândi prin testele de inteligență și realizările efective din viața reală. Așa dar dacă prin teste se stabilește un grad de inteligență, acesta nu corespunde cu gradul de eficiență.

Și atunci s'a pus întrebarea dacă nu cumva testele întrebuințate nu sunt corespunzătoare pentru diagnosticarea inteligenței, sau dacă eficiența practică nu este în legătură și cu alți factori în afară de cel intelectual, factori cări desigur n'au fost luați în seamă. Răspunsul care s'a dat a înclinat către a recunoaște că, pentru a se putea prevedea realizările indivizilor în viața practică, individualitatea trebuie studiată sub toate aspectele. Foarte mulți cercetători au dat importanță deosebită însușirilor de temperament și caracter, când este vorba să se determine conduita omenască. Asemenea cercetări s'au întreprins și la noi și lucrarea D-lui D.

Tudoran, „Psihologia temperamentului“, este o încercare de a determina și diagnostica temperamentul pe bază de experiment și chestionar.

Încercările acestea de a studia temperamentul au actualizat și au mărit importanța ce se dădea glandelor cu secreție internă.

Am văzut, din celelalte articole publicate în această revistă, că vieța sufletească prezintă o unitate organică cu multiple și variate procese, dar în strânsă legătură funcțională. Orice fenomen sufletec, cât de elementar, se reazemă pe întreaga individualitate și nu poate fi înțeles decât raportat la complexul unitar al vieții psihice. Azi nu se mai separă fiziologicul de psihic, ci sunt considerați ca factori componenți ai vieții, iar nu ca realități distincte. Nu aceste lucruri ne interesează. Le amintim însă pentru a se putea înțelege de ce studiul temperamentului, ca și al caracterului, este foarte anevoios și de ce acest studiu — mai ales al temperamentului — a fost disputat când de Fiziologie, când de Psihologie.

Abia azi problema temperamentului este pusă într'o lumină adevărată, când vieța psihică este socotită ca o unitate psiho-fizică, „în care fiziologicul se configurează cu psihicul, pentru a putea face vieța posibilă“.¹⁾

Cercetarea laturei fiziologice a temperamentului a reactualizat teoriile umoral-endocrinologice. Origina acestor teorii este destul de veche. Încă în școala medicală greacă a lui Hippokrat se consideră chimismul interior ca substrat al calităților de temperament. Galenus răspândește doctrina lui Hippokrat, după care temperamentul este un produs umoral.

În timpul de față Berman duce această teorie la ultimele consecințe. El crede că, pe baza secrețiilor interne, se poate determina nu numai temperamentul și însușirile lui, ci întreaga individualitate. „Formula secreției interne a unui individ, scrie Berman, va putea constitui în viitor măsura sa, cu care se va așeza la locul potrivit în sistemul social“.²⁾

Când aceste secrețiuni au o așa de mare importanță, se impune cunoașterea lor pentru un bun învățător.

Vorbeam de unitatea funcțională a unui organism. Cine realizează această unitate? Această unitate se poate realiza prin legăturile dintre funcțiile celulare și dintre organele diverse dintr'un corp, care se poate face pe două căi: pe calea nervoasă — de care nu ne vom ocupa — și pe calea substanțelor secretate de anumite organe. Celulele sunt înconjurate de un lichid apos, încărcat cu substanțe nutritive, care hrănesc celulele și cu săruri care opresc intrarea în celule a substanțelor otrăvitoare. Lichidul diferă dela un individ la altul, este produs de anumite glande, și are misiunea să stabilească legături între funcțiunile diverselor organe: tesuturi etc. El este purtat de sânge în toate părțile corpului. Substanțele,

1) „Psihologia Temperamentului“ de D. Tudoran.

2) Aceeași lucrare citată.

care le conține acest lichid, se numesc *hormoni*, iar glandele, care le secretă, se numesc *glande endocrine*, sau mai simplu, glande cu secrețiune internă. În afară de aceste glande, în organism, se mai întâlnesc și glande cu secreție externă, care au conduct excretor prin care se varsă secreția în organul care are nevoie de ea. Secrețiunea glandelor endocrine se varsă direct în sânge sau în limfă și sunt purtate în tot organismul.

Cele mai însemnate secrețiuni, care au o mare importanță pentru evoluția fizică și sufletească a omului sunt produse de următoarele glande: *tiroida*, *ipofiza*, *epifiza*, *suprarenalele*, *timusul*, *glandele genitale*.

Să le cercetăm pe rând și cât de sumar.

GLANDA TIROIDĂ

Este o glandă așezată deoparte și de altă a cartilagiului tiroid, adică în fața și dedesubtul larinxului. Are formă de potcoavă și poate să cântărească 20-30 gr. la adult.

Secretă o substanță care servește la hrântrea tuturor celulelor. Medicii au făcut constatarea că, atrofierea acestei glande sau extirparea ei, produce tulburări în nutriție, la mușchi, nervi și aduce o scădere a funcțiilor sufletești, producând deformarea figurii și a mâinilor, uscarea pielii, căderea părului, etc.

Dacă se produce o insuficiență a secreției tiroidei la copil, aceștia rămân proști și piperniciți. Iată un caz citat după Dr. Parhon, de D-I Theodosiu, în manualul său de „Introducere în Psihologie“, de unde am mai luat și alte date în legătură cu acest articol.

„Un copil de 11 ani, printre primii în clasa lui, prezintă un kist al tiroidei. Pentru motive de estetică, glanda a fost extirpată de un chirurg. După trei ani dela operație, copilul nu mai putea nici să scrie, nici să citească și abia își mai recunoștea părinții. Nu răspundea deloc, sau răspundea cu întârziere și greșit la întrebările ce i se puneau. Timp de doi ani a fost liniștit, dar în urmă a devenit iritabil, lovea persoanele din jurul lui și scotea țipete sălbatece. După tratament cu glandă tiroidă, starea lui s'a îmbunătățit simțitor“.

Dacă se întâmplă însă ca tiroida să aibă o secreție abundentă, atunci se observă rezultate inverse în dezvoltarea psiho-fizică a individului.

Fața devine smeadă, buzele și pielea se subțiază, în funcțiile corpului se constată o activitate vie, lipsă de oboseală, insomnie, respirație și circulație accelerată, în general individul este într'o agitație continuă.

Aceleași constatări se semnalează și când este vorba de activitatea sufletească. Cel care are o secreție abundentă se impresionează repede, e nestatornic, are ieșiri brusce și nemotivate, e dificil și nemulțumit, este vorbăreț. Se poate spune că, în general, e tot mărginit ca inteligență, ca

și în cazul când secreția este insuficientă. Tiroida s'a mai numit și glanda emoției.

O dezvoltare exagerată a tiroidei dă boala cunoscută sub numele de „gușă“. „Fără tiroidă, admitând că neamul omenesc ar putea să-și continue existența (în realitate s'ar stringe) omenirea ar fi formată numai din cretini.¹⁾

T I M U S U L

Timusul este o glandă formată din doi lobi, așezați lângă trachee, deoparte și de alta. Această glandă e foarte dezvoltată în perioada embrionară și pe măsură ce copilul atinge vârsta de 11 — 15 ani, ea se deminuează, până dispare. Este deci glanda copilăriei. Dacă avem o insuficiență în secreția Timusului, se produce o oprire în creșterea și dezvoltarea oaselor, tulburări în nutriție, diformări, debilitate, etc. Se poate întâmpla și o dezvoltare exagerată, care aduce o comprimare a organelor vecine, o respirație grea și sgomoloasă.

Ambele stări bolnăvicioase se datoresc unor boli ca: sifilisul, tuberculoza, erizipelul, etc.

I P O F I Z A

Ipofiza, numită de Berman glanda pituitară (anterioară și posterioară cu funcțiuni deosebite) este o glandă de mărimea unei alune, în greutate de 13 centigrame la noul născut, iar la adult de 50 — 60 centigrame și este așezată în cutia craniană, dedesubtul creierului. Insuficiența acestei glande produce piticenia, după cum creșterea exagerată a ei aduce gigantismul. În ambele cazuri inteligența se resimte, iar individul rămâne un permanent copil din punct de vedere sufleteș.

Berman găsește că secreția abondentă sau insuficientă a acestei glande are rezultate și asupra altor funcții sufletești, determinând anumite tipuri de indivizi: tipul dominator, imaginativ, indolent etc.)²⁾

E P I F I Z A

Această glandă, numită și glandă pineală, e ceva mai mică ca ipofiza și este așezată în apropierea și deasupra acesteia. Insuficiența secrețiunii, provocată din cauza bolilor, sau extirpării ei, dă naștere *precocității*, sau dezvoltării înainte de vreme.

Corpul se dezvoltă cu o mare rapiditate, vocea se îngroașe, iar individul, care suferă de precocitate are preocupări care aparțin unei vârste mai înaintate. Secrețiunea prea abondentă produce din contră o oprire a dezvoltării normale, bolnavul are o înfățișare copilărească, produce cu un cuvânt boala numită „*infantilism*“.

1) Pedologia de D. Theodosiu p. 54.

2) Vezi lucrarea citată a d-lui Tudoran.

GLANDELE SUPRA-RENALE

Glandele supra-renale sau capsulele supra-renale sunt în număr de două și sunt așezate deasupra rinichilor. Prin secrețiunea lor se mărește energia sufletească. Boalele infecțioase ca gripa, febra tifoidă, scarlatina și bolile cronice ca tuberculoza, cancerul, etc. diminuează secrețiunea lor.

În acest caz consecințele se manifestă sub diverse forme: tristețea, lipsă de vlagă și inițiativă, turburări în circulație și digestie, anemie, îngroșarea sângelui, scăderea temperaturii și crize nervoase. Nedesvoltarea acestor glande are drept consecință și nedesvoltarea creierului.

Din contră, o funcționare normală a lor e însoțită de vioiciune corporală și sufletească.

GLANDELE SEXUALE

Și secrețiunile acestor glande susțin energia corporală și sufletească. De secrețiunea lor normală atârână sentimentul dragostei ca și buna dispoziție sufletească. Dacă se extirpă glandele sexuale sau dacă secrețiunea lor se micșorează înainte de vreme, individul își pierde caracterile sexului și începe să câștige din acelea ale sexului opus.

Eunucii, ca și scapeții, își pierd barba și mustățile, li se subțiază vocea, li se desvöllă mamelele și manifestă dorința spre cochetărie și găteală.

În caz contrar, adică de supra activitate, se produce pubertatea precoce. Se citează cazul unui copil de 5 ani și 6 luni, care avea o pungă cu tumoare în apropierea acestor glande și din care cauză secretau prea activ. Acest copil avea talia de 1.43 m; greutatea de 44 Kg., vocea de adolescent și chiar înclinare către sexul opus. După ce s'a operat tumoarea, aceste caractere au regresat și corpul și-a revenit la desvöllarea normală.¹⁾

De obicei, în mod normal, aceste glande intră în funcțiune în epoca pubertății, care se manifestă la fete între 13-16 ani și la băieți cu un an sau doi mai târziu.

De obicei pubertatea schimbă înfățișarea copilului. Băiatul capătă o figură mai bărbătească, încep să se arate barba și mustățile, corpul pierde aspectul neestetice de până acum, musculatura se desvöllă mai puternic; fața se schimbă și ea mult, trăsăturile ei făcându-se mai fine, formele se conturează și capătă frumusețe și grație. În această perioadă *Tiroida* are o activitate nouă, iar *timusul* dispare.

*
*
*

În afară de aceste glande de care am vorbit mai sus, glande speciale a căror secrețiune a fost studiată, mai produc secrețiuni interne și alte glande ca *ficatul, pancreasul, para-tiroida etc.*, se mai cunosc și se creștinile unor organe cum sunt ganglionii limfatici, măduva osoasă, etc.

și se crede că fiecare celulă a organismului ar avea secrețiunea ei internă.

Toate aceste glande cu secrețiune internă alcătuiesc un sistem, care poartă numele de *sistemul endocrin*, strâns legat de sistemul simpatic, alcătuind un tot, care condiționează viața psihică.

Este de remarcat că toate aceste glande cu secrețiune internă sunt în strânsă legătură, se influențează reciproc și rar se întâlnesc tulburări izolate ale unei singure glande; de obicei suferă mai multe deodată. De aceea și studiul lor este anevolos. Cea mai remarcabilă legătură este însă aceea dintre glandele sexuale și toate celelalte glande cu secrețiună internă.

Din această cauză orice tulburare a sistemului endocrin, aduce și tulburări sexuale.

Sistemul endocrin leagă și armonizează funcțiunile din corp. Această legătură și armonizare are un defect. Este înceată și anevoloasă. Sistemul nervos este însă acela, care stabilește legătura rapidă, trainică și directă

Atât sistemul endocrin cât și sistemul nervos nu acționează izolat, ci se pun în legătură, ajutându-se neîntrerupt.

Endocrinologia este în plină dezvoltare și se așteaptă dela rezultatele ei interesante consecințe și în domeniul educației.

Ar fi desigur o cucerire mare, dacă știința ar reuși să determine și să diagnosticheze temperamentul cuiva, ba chiar și individualitatea lui—cum crede *Berman* — pe baza secrețiilor endocrine, care se varsă în sânge.

Ce ușoară ar deveni problema așa de complicată a studiului individualității copilului. O simplă analiză a componentelor endocrine ale sângelui și diagnosticarea individualității psihice ar fi gata, îndrumând pe fiecare spre profesiunea potrivită aptitudinilor și vocației sale.

Din cercetările de până acum nu putem trage o concluzie așa de optimistă.

Nu putem însă nici să neglijăm, când este vorba de cunoașterea copiilor noștri, sistemul endocrin, care are așa de strânsă legătură cu viața sufletească.

Dacă din acest articol cititorii nu ar conchide decât la necesitatea de a colabora educatorul și cu medicul, când este vorba ca să facă un studiu serios al individualității copilului și încă am atins țelul ce ne-am propus.

Dar această problemă are și mai strânse raporturi cu educația și urmările pedagogice sunt mult mai rodnice pentru cine vrea să le înțeleagă.

Virgil Dobrescu

INTUIȚIA

- 1) Importanța intuiției. 2) Ce este intuiția. 3) Intuiția la copii.
- 4) Tipuri de intuiții. 5) Cercetarea intuiției la copii și exemple. 6) Invățăminte.

De o covârșitoare importanță, ca fapt sufletesc, este *intuiția*. Ea se găsește la baza noțiunilor, pe care le câștigăm, în tot drumul vieții noastre. Vieța n'ar putea face nici un pas înainte fără existența acestui proces psihic. Educatorii, teoreticienii și practicienii, și-au dat seama de însemnătatea intuiției și au pus toată greutatea științei și experienței lor spre a semna aceasta. E destul să ne amintim de un *Pestalozzi* sau de *Iohan Fr. Herbart*. Invățământul întreg este așezat pe temelia puternică a *intuiției*. I se dă importanță în așa măsură, încât în școala primară, o găsim introdusă ca obiect de învățământ în programa analitică a claselor I-a și II-a.

Să ne oprim asupra ei:

Luăm contact cu lumea din afara noastră și cu cea din noi, prin *simțurile*, cu care natura noastră a fost inzestrată. Iar acestea comunică în creier toate *excitațiile* pe care le sufer, iritații care *niciodată nu sunt complex izolate și pure*. Excitațiile se prezintă întotdeauna în *complexuri*, unele mai simple, ca de exemplu iritațiile de culoare, sunet, presiune, temperatură. Complexurile acestea îndată ce au ajuns la creier, în conștiință, devin *senzații*.

Când simțurile ne comunică, provocate de un obiect oarecare, *complexe mai mari* și când aceste complexe ne oferă puțința unui *înțeles*, atunci aceste complexe devin *percepții* sau *intuiții*. (Unii teoreticieni fac deosebire între percepție și intuiție. Nu am nici calitatea, nici vremea spre a discuta aici, aceasta). Vom observa că la actul *intuiției* sau *percepției*, iau parte cât mai multe din simțurile noastre. De aici și deducția unora, că intuiția nu este altceva decât trecerea unei realități prin toate simțurile.

Actul intuiției este complicat, deoarece la formarea lui iau parte, în afară de factorii externi, memoria, atenția, obișnuința, voința, judecata etc., deci întreg sufletul. Ne găsim în fața unei concurențe a factorilor externi și a celor interiori pentru producerea intuiției. Factorii externi produc și prezintă noutățile care stârnesc în suflet amintirile asemănătoare, născând senzația prin *contopirea* iritației cu aceste amintiri.

Blocul de *senzații actuale*, pe care le stăpânim, se combină cu blocul de amintiri ale *senzațiilor anterioare* și ne pune în fața actului intuirii. Intuiția este o *contopire de vechiu cu actual* (Ebbinghaus).

Atenția culege din potopul de excitații, care bat la porțile simțurilor, pe acele ce trebuiesc, bazată pe interesul, care în acel moment, animă viața noastră.

Intuim ceea ce intenționăm, ceea ce voim. Se observă întotdeauna prezența voinței în intuiție. Destul de ușor se poate observa și contribuția obișnuinței, a judecății, etc.

În momentul când se naște, copilul posedă *aptitudinea de a câștiga idei*, noțiuni, aptitudine ce crește treptat, în raport direct cu dezvoltarea sistemului nervos, cu deosebire a creierului, precum și cu experiența câștigată. Ideile nu se găsesc la naștere. Anatomicește, în acest moment copilul are dezvoltări centrii subcorticali și măduva spinării.

Mielinizarea completă, a diferitor zone senzoriale de pe scoarța creierului, aduce formarea de percepții. În momentul în care copilul este condus numai de instinctul de conservare și de apărare, se ivesc primele intuiții cari se categorisesc dela început după realitatea care le provoacă, în legătură cu prietenia sau dușmănia față de el. Se înțelege că aceste intuiții au caracteristica *superficialității* și *confuziunii*, lipsind la vremea aceea *centrii asociative*. La început, copilul capătă percepții tactile, deoarece mielinizarea se produce în primul rând în zona tactului. Apar apoi percepțiile vizuale și auditive.

Până la vârsta de doi ani, intuițiile sunt *vagi* și *globale*. După dezvoltarea centrilor de asociație, ele devin clare și complete. Începutul clarificării pleacă de la trei ani și ține până pe la șapte ani, când copilul pășește în perioada învățământului. De aici înainte progresul este mare. Până la doisprezece ani intuirile sunt stăpânite de multă *subiectivitate*, datorită *sugestibilității* și *copleșirei* produse de către amintiri asupra observațiilor prezente.

De la doisprezece ani înainte se dezvoltă *spiritul critic* și cel *analitic*, cari dau posibilitatea realizării unor intuiții *clare, curate* și cât mai *întregite*.

Aptitudinea de intuire variază de la individ la individ, deoarece unii percep în special, mai cu înlesnire și mai cu plăcere, un anumit ordin de senzații, aceasta datorându-se *construcției speciale cerebrale*. Acei cu zona auditivă mai dezvoltată sunt de obicei predominanți de ordinul de senzații auditive, cei cu zona vizuală mai dezvoltată, de acelea vizuale etc.

Se stabilește astfel patru tipuri de intuiții: 1) vizual, 2) auditiv, 3) motor și 4) armonic.

1) *Tipul vizual*: învață ușor prin ochi. Își face lectura în gând, memorează imaginile textului, ba reține locul și poziția diferitor cuvinte sau imagini din text. Reproduce mai exact ceea ce a văzut.

2) *Tipul auditiv*: preferă percepțiile auditive. Învață cu urechea, ascultând. Când cetește, cetește cu glas tare spre a se auzi. Este foarte sensibil la sunete, îi place armonia muzicală și reproduce cu ușurință ceea ce se adresează urechii.

3) *Tipul motor*: este în căutarea *percepțiilor motrice*, a lucrului cu

mâna sa, articulează vorbele când cetește, desemnează de cele mai multe ori ceea ce-l interesează, scrie și lucrează tot ce vrea să cunoască, într'un cuvânt se găsește sub stăpânirea senzațiilor și percepțiilor motrice.

4) *Tipul armoniic*: se alimentează cu categorii de senzații de tot felul, le echilibrează și prezintă interes egal.

Intrucât cunoaștem și ne dăm perfect seama de importanța intuiției, ca educatori suntem puși în situația de a da cea mai complexă atenție acestui fapt sufletesc, chiar de la primul pas pe care copilul îl face în școală. De la început, prin convorbirile pe care le avem cu elevii ne vom da seama de ceea ce stăpânesc copiii, vom nota pe cât va fi posibil ceea ce pare la fiecare caracteristic. Vom căuta să cunoaștem *inventarul de reprezentări* stăpânit de către elevi.

Ne-om strădui să ne dăm seama de calitatea, cantitatea intuițiilor, precum și de tipul de intuiție pe care-l preferă.

Pentru măsurarea cantității intuițiilor ne servim de textul *Binet*. Așa, punem pe copil să ne spună cât mai multe cuvinte ce-i vin în minte și fără întrerupere. Avem ceasornicul în mână și dăm începutul odată cu începutul unui minut. Notăm fiecare cuvânt spus cu o linie verticală pe o foaie de hârtie. Timpul de lucru este de un minut. Nu însemnăm cuvintele repetate. Cu cât elevul ne va da o mai mare cantitate de cuvinte, cu atât el se clasează mai sus. Iată rezultatele pe care le-am obținut la o clasă:

1) A Catrinei Gh.	61	cuvinte
2) Bombigher Rîfca	39	„
3) Ceaușu Maria	28	„
4) Gavrilescu D-tru	40	„
5) Grecu Vasile	37	„
6) Maier P. Gheorghe	58	„
7) Muraru Oh.	29	„
8) Olinceanu N.	37	„
9) Pomeanu D.	38	„
10) Postulache M.	33	„
11) Rotaru Virginia	44	„
12) Sava Mircea	63	„
13) Șăescu Avram	39	„
14) Ștefănescu N.	40	„

Pentru observarea calității intuițiilor ne folosim de experimentul Netschajeff și Hartmann.

Pe o foaie de hârtie sunt împărțite 80 cuvinte la stânga. Pe locul liber de la dreapta fiecăruia, elevul este pus să explice sensul lui. Cu cât copilul va găsi sensul la mai multe cuvinte, cu atât se prezintă cu intuiții mai clare și de o calitate superioară cu cât explicarea este mai justă.

Tot în acest sens ne mai putem servi de textul *Meumann* :

Se dau mai multe cuvinte. Experimentatorul pronunță cuvântul, apoi în timpul unei secunde copilul scrie pe o foaie de hârtie cuvântul care-i vine în minte în legătură cu acel auzit. Cuvântul pronunțat de către experimentator servește ca *excitație* iar cel scris de elev ca *reacție*.

Când elevul nu reacționează, în locul unde trebuia să scrie, trage o linie orizontală. Reacțiunile trebuie să fie logice, legate de excitație.

Prezintă alăturat tabloul cu reacțiunile elevilor și elevelor dintr'o clasă mixtă. (Vezi tabloul).

Din acest tablou se poate vedea cum reacționează elevii și varietatea acestor reacțiuni. Un caz foarte curios este acela al elevului Șapira Idei care ne dă numai adjective. Multe din reacțiuni sunt nelogice la unii dintre ei și se poate face ușor o clasare a lor.

Tipul caracteristic de intuiții ale elevilor se poate constata din observațiile zilnice în timpul diferitor lecțiuni, pe care le facem cu elevii. La reproducerea lecțiilor, fie vorbit, fie în scris sau în desemn și lucru manual, fiecare își desvăluie preferința grupului de senzație care-l predomină.

O ocazie foarte potrivită de a putea constata *tipul*, o avem la compuneri și mai ales la compunerile libere, la caetul de notiări zilnice personale (jurnalul elevului). În anul trecut am făcut o frumoasă experiență cu elevii și elevele clasei a IV-a. Am plecat pe neașteptate în plimbare, spre Cernegura. Am mers pe malul drept al Bistriței, convorbind cu elevii despre această apă rece și repede. Am intrat în pădure și nu m'am oprit decât în locul unde întunecimea stăpâna. Ne-am așezat jos la poalele copacilor. Am stat de vorbă despre tot ceea ce puteam vedea, auzi, cu un cuvânt, despre tot ce se putea simți în pădure. Am reușit să fac pe fiecare copil să trăiască intens clipele acelea din pădure.

A doua zi, la ora de compuneri am pus pe elevi să facă lecturi din jurnalul lor. Aceste lecturi mi-au arătat destul de bine ceea ce urmăream : *tipul predominant de intuiții* al fiecăruia dintre elevi. Citez câteva dintre aceste lucrări :

Lucrarea elevei C. Dina.

Astăzi ne-a luat Domnul și ne-a dus la plimbare. Am trecut podul peste Bistrița spre Cernegura. Bistrița cu apă albastră-verzuie curgea repede, se isbia de stânci, făcea spume albe și se strecura printre picioarele podului. În dreptul gării mici, spre apus o plută vine la vale. Un om și o femeie stau pe plută și o cârmulesc. Ce frumos merge o plută ! Trece pe aproape de o răchită pletoasă. Femeea rupe o crenguță. Pe malul stâng un tren merge spre Bacău. Am mers pe malul de lângă Cernegura vorbind cu Domnul Profesor. Am intrat în pădure. Copacii, unii drepi, alții strâmbași de vânt și desime, ne stau în cale. Ce verde frumos are bradul

Cuvinte dictate	C U V I N T E R E A C Ţ I I A L E E L E V I L O R								
	L. H.	L. C.	L. S.	M. S.	H. R.	Ş. I.	C. S.	F. Ş.	B. A.
Fereastră	geam	geam	geam	geam	geam	mare	geam	geam	fântână
Şcoală	învăţător	—	—	învăţător	—	frumoasă	clasă	învăţământ	carte
Sânge	—	—	—	rană	—	curat	roşu	corp	roşu
Furtună	ploaie	vânt	ploaie	ploaie	plouă	mare	uragan	vânt	casă
Strugure	poamă	poamă	poamă	vie	poamă	dulce	poamă	poamă	vie
Bancă	—	masă	scaun	scaun	—	dreaptă	şade	călimară	scaun
Inel	galben	verighetă	deget	degetar	degetar	frumos	aur	deget	cercel
Zăpadă	—	ninsoare	cer	nea	alb	albă	omăt	iarnă	troian
Râu	apă	apă	apă	apă	apă	curgător	apă	apă	Cuejdîu
Trăsură	docar	căruţă	căruţă	car	căruţă	frumoasă	căruţă	birjar	docar
Cal	animal	animal	animal	bou	măgar	roib	alb	mână	—
Coteţ	cuşcă	căsuţă	porc	cuşcă	cuşcă	curat	găini	găini	câine
Moarte	sfârşirea	—	om	viaţă	omor	subilă	viaţă	mort	murim
Vis	—	gândit	seara	—	—	înţelegător	râu	—	visăm
Viaţă	trăit	trăiesc	—	lume	omenie	lungă	bună	trăire	trăim
Noapte	întuneric	seara	seara	întuneric	întuneric	cu stele	neagră	întuneric	ziua

și cât e de curat aerul! Pe unde brazil sunt mai deși nu este pe jos nici un fir de țarbă. În schimb erau bureți. Rar câte-o spărtură de lumină. Pe creanga unui fag sta o veveriță cu coadă mare și frumoasă și cu botișor de șoarec.

...Frumoasă-i pădurea...

Eleva Steif Miriam:

Îeșim în sgomot vesel din clas și ne așezăm la rând. Plecăm nu știu unde. Ba da. Peste-vale. Ajungem la calea ferată. O mașină face manevră pufând și șuierând des. Pe pod, deasupra Bistriței, privim în valurile ei cari fac mare sgomot. O fabrică flueră gros și lung de tot. Pădurea din stânga noastră răspunde par'că mai tare. Ne adâncim în pădurea Cernegurei. Sgomotul din oraș a încetat. Se aud glasuri de mierle. Incep și elevii să le inile. Ele răspund mai cu putere. Deodată nu mai răspund. Poate că au văzut că le îngânăm. Copiii scot chiote cari răsună până departe. Câte unul dintre noi alunecă și o ia devale ca pe săniuă. Unii șipă, alții rād...

Mă opresc numai la aceste două exemple. Vedem clar că aceste două fetițe aparțin la tipuri diferite de intuiții. Cea dintâi e impresionată mai mult de decor, de ceace vede. Din toată compunerea ei se vede lucrul ochiului. La ea predomină grupul de *senzații vizuale*. Toată plimbarea a fost văzută. E din categoria *tipului vizual*.

Cea de a doua, Șteif Miriam, aude plimbarea. Povestirea ei este împovărată, pătrunsă mai mult de ceace aude. De la eșirea din clas, până la intrare, ea aude tot. Auzul ei este simțul care lucrează mai mult și care-l procură cele mai multe senzații, iar percepțiile ei sunt auditive în cea mai mare parte. Aparține *tipului auditiv*.

Tot așa se poate constata tipul *motor* și cel *armonic*.

Cunoaștem dar că intuițiile sunt cunoștințe care se capătă pe calea simțurilor. Acela care are simțurile cât mai dezvoltate, va avea desigur intuițiile cele mai clare și mai complete. Se impune ca primă condiție cercetarea sensibilității, a simțurilor copiilor. Pentru aceasta, într'un număr viitor, voi arăta cum măsurăm acuitatea simțurilor.

Acolo unde constatăm o slabă dezvoltare a simțurilor trebuie să ne dăm toată silința să le agerim prin diverse exerciții zilnice. Vom observa la elevi îngrijirea complexă a organelor de senzibilitate și vom apela la medic în cazurile care ne dau de bânuit. Vom interveni la părinți și le vom da sfaturile necesare.

Intuirea fiind actul sufletesc la care iau parte toate funcțiunile psihice, *intuiția* fiind temelia cunoștințelor, exercitarea de intuire este exercitarea dezvoltării integrale a sufletului nostru. Iată dovada unei bune chibzuieli la acei cari au introdus ca obiect de învățământ intuiția. Se impun exerciții aparte de intuire.

Toate lecțiunile noastre să fie încadrate în cadrul sănătos al intuirii, indiferent de obiectul din care face parte.

Realitatea pe care o intuim să se găsească întotdeauna în fața noastră, iar lecțiunile să fie astfel așezate în timpul anului, încât să ne dea posibilitatea de a ne găsi în cele mai prielnice condițiuni de intuire. Nu este numai decât sfântă ordinea în care sunt așezate lecțiile în programa analitică. Tu, învățător, ai latitudinea să-ți alegi momentul, care te duce la maximum în realizarea unei lecții. Realitatea să fie intuită în mediul ei natural, sub înfățișările naturale. Iar atunci, când suntem cu desăvârșire în imposibilitate de a face aceasta și totuși trebuie s'o facem, vom apela la calea cea mai plăcută copiilor, la povestirea sugestivă și impresionantă, care va suplini în bună măsură ceea ce lipsește.

O clasă e alcătuită dintr'o sumă de elevi foarte deosebiți unul de altul. Școala, învățătorul va trebui să cunoască tipul de intuiție al fiecărui copil, iar atunci, când unul dintre ei se găsește sub o prea pronunțată stăpânire a vreunui tip de intuire, să caute să echilibreze prin exercițiu special și insistent al celorlalte feluri de intuire.

Subiectivismul caracteristic al intuirilor copilăriei va fi moderat și îndepărtat prin cultivarea *observației* exacte a realităților. Și ținând seama de faptul că micii copilași au intuiții analitice, va trebui suprimată complet pedanteria în lecții.

Petru Butnaru

BIBLIOGRAFIE :

Studiul individualității copilului de I. C. Petrescu.
Pedologie — Teodosiu.

PLANUL DE LECȚIE

1) Dezorientarea din practica școlară și încadrarea acestei probleme în didactică. 2) Scurt istoric al planului de lecție.

O problemă neglijată astăzi, de care rar se mai ocupă revistele noastre de specialitate, este aceea a „*procedărilor în învățământ*“ sau „*tehnologia didactică*“ cum obișnuesc unii pedagogi să o numească. Sunt prea multe curente, sisteme, tendinți și metode noi în pedagogia contemporană, care ne frământă și ne atrag prin noutatea lor, ca să mai avem interesul să folletăm „*didactica*“ și să mai scuturăm praful, care s'a așternut gros peste ea.

Acest lucru îl facem și mai cu greu, fiindcă știm că în acest domeniu drumurile sunt prea bătătorite și inovațiile ar fi și anevoioase și ar fi și periculoase. Și mai este o cauză care ne împiedică să discutăm această problemă. Am apărea prea „*invechit*“, am da impresia că nu suntem „în pas“ cu vremea și în curent cu noile probleme, care agită și pasionează pe oamenii de astăzi ai școlii, dacă am mai stăruii asupra unor lucruri care s'au discutat și s'au rezolvat aproape definitiv.

Suntem de altă părere. Haosul, care caracterizează pedagogia contemporană și care s'a resimțit adânc în pedagogia românească, începe să fie alungat.

Se caută — și se pare că s'au găsit — puncte de sprijin, care să ne dea siguranța și seninătatea de care școala noastră are atâtă nevoie. Acesta-i și unul din rosturile acestei reviste. Să înfățișeze problemele capitale ale diverselor discipline pedagogice și să le prezinte cititorilor ei în raport cu datele noi ale pedagogiei contemporane. De aceea în acest număr vrem să stăruim asupra „Planului de lecție“ unul din capitolele cele mai importante ale didacticii, astăzi disprețuit, dar odinioară era cea mai de cinste problemă a practicii școlare și făcea adesea obiectul faimoaselor și instructivelor conferinți învățătoresți de altă dată.

Acest dispreț — ecou al unui curent pedagogic despre care vom vorbi — bântue mai ales în școala *primară* și printre învățătorii tineri.

Iată ce îmi spunea de curând un distins dascăl primar, privitor la problema ce ne-am propus să o înfățișăm: „Este un mare curaj când vrei să mai vorbești de această problemă și riști să fii socotit *retrograd*, de om care nu ești în curent cu mișcarea pedagogică nouă, când simți nevoia să mai îndemni pe tinerii învățători să-și pregătească serios lecțiile, să-și întocmească un plan de lecție, care să respecte procesul sufletesc al copilului, să nu se încreadă numai în „*personalitatea*“ și în „*geniul său*“. Și tot el adăogă: „Odată cu acest dispreț, pentru planul de lecție, nu pot să nu constat că, în ultimii ani, domnește o dezorientare tot mai crescândă în practica noastră școlară și mai ales în ceace înțelegeam noi, învățătorii mai în vârstă, prin „*procedarea în învățământ*“. La cercurile culturale, nici nu mai poți discuta tehnica unei lecții, fiindcă pare că s'a părșit majoritatea noțiunilor care pentru noi forma un fel de vocabular pedagogic. Azi nu se mai vorbește de niciunul din mijloacele de procedare, care alături de *personalitatea și tactul pedagogic* al învățătorului, aduceau succesul lecției. *Metodele de învățământ, formele de învățământ, modurile de învățământ, principiile de învățământ, treptele formale* și toate celelalte norme auxiliare de procedare sunt socotite, când se mai cunosc, bune de aruncat la coș, ca un bagaj inutil pentru tinerii învățători.

Dacă această atitudine mai persistă, nu știu ce se va alege de școala noastră primară“, încheie onorabilul dascăl.

În parte, dezorientarea din practica școlară s'a resimțit și cu prilejul examenelor de definitivat, când s'a putut face constatarea că, foarte mulți candidați nu cunosc sau știu foarte puțin despre acest capitol din didactică. În cel mai bun caz schișa de plan prezentată, n'are nici o precizie, nici o motivare psihologică și adesea este dominată de bunul plac și de tendința expresă de a sublinia independența și sfărâmarea ori căror „cătuse“ care ar omori „*personalitatea*“ propunătorului. Nu vom stărui mai mult asupra acestei dezorientări și nici nu vom căuta cauzele, întru cât nu aceasta e preocuparea noastră în acest articol.

Vom înfățișa, cât mai în scurt, această problemă așa cum este pusă în didactică și vom stărui asupra „planului de lecție în pedagogia actuală“.

Se știe că obiectul didacticei este învățământul educativ, adică acea activitate, care cultivă spiriul prin instrucția școlară. Această operație nu se poate face la întâmplare. Ea trebuie să se desfășoare sistematic, după un anumit plan și mai ales prin întrebuițarea de procedee bine stabilite. Didactica are ca preocupare să stabilească ce este învățământul și care este scopul lui; apoi se ocupă de condițiile psihologice ale învățământului, căci învățătorul, spre deosebire de un conferențiar oarecare, care transmite cunoștinți, este obligat să cunoască legile vieții sufletești a celor ce-i sunt încredințați spre educație, și să potrivească învățământul la individualitatea

acestora. Nu se poate învățământ, fără o materie de instrucție. *Planul de învățământ*, adică *programa și orariul*, este o altă chestiune care formează obiectul didacticei.

Ideile, care constituiesc materia de învățământ, nu pot fi predate la întâmplare. Didactica stabilește o anumită tehnică pentru *oferirea* ideilor, *prelucrarea și utilizarea* lor. Procesul educativ trebuie să se bazeze tocmai pe legea dezvoltării sufletului uman. Tot aceeași disciplină, având în vedere toate acestea, dă normele care trebuiesc respectate, când ajungem la alcătuirea planului de lecție, care urmează să fie sinteza eforturilor noastre și operă de înțelepciunea pedagogică.

De altfel, din toată opera de cultivare, comunicarea cunoștințelor sau transmiterea materiei de învățământ este opera cea mai anevoioasă. Poți avea ori câte cunoștințe, dar să nu poți fi un bun învățător. Un adevărat învățător trebuie să urmărească, odată cu instrucția și cultivarea sentimentelor și fortificarea voinței. Ca să alingă acest țel urmează să pregătească migălos fiecare lecție și să se ocupe și de felul desfășurării, ca și de rezultatele ei.

În ce constă pregătirea lecției? Nu chiar aceasta formează obiectul articolului, dar nu putem trece peste această importanță chestiune fără ca cel puțin să nu o schișăm.

O lecție este o *unitate metodică* și pregătirea ei trebuie să fie o serioasă preocupare. În primul rând suntem obligați să fim stăpâni pe fondul lecției. Cunoașterea perfectă a fondului, ne va face lesnicioasă și forma de exprimare, căci știut este că ceea ce cunoaștem cu precizie, poate fi formulat și frumos și ușor.

Acest lucru se dobândește—nu numai din lectura manualului de școală primară—care are atâtea păcate—ci din complectările ce facem din manualele de curs secundar, care n'ar trebui să lipsească din cancelaria școlilor primare, din reviste de specialitate, din diverse alte lecturi ocazionale, etc.

Fondul pregătit, preocuparea noastră trebuie să urmărească și alt țel. Ideile ce le predăm trebuie să realizeze și o cultură formală. Prin ele urmărăm exercitarea și dezvoltarea funcțiilor sufletești, ca să putem atinge idealul educației.

În sfârșit, când pregătim lecția, nu poate lipsi nici grija metodică. Cum vom înfățișa ideile? Care-i metoda? Care-i forma? Care-i modul? Care-s principiile pe care să le respectăm, pentru a face un învățământ educativ? Vedem așa dar că avem nevoie de o întregită pregătire: o *pregătire a fondului, una pedagogică și o pregătire tehnică*.

Această amănunțită preparare a unei lecțiuni se încununează prin întocmirea *unei plan*, care urmează să cuprindă desfășurarea întregii lecțiuni și pentru începători chiar stilizarea ei,

În sfârșit, astfel înarmați ajungem la punctul culminant, înținerea lecției. Acesta e un moment așa de însemnat pentru învățător, încât formează criteriul suprem, după care e apreciat. Auzim doar adesea : „Cum e lecția așa e și învățătorul“ sau „A fi dascăl bun, însemnează să faci lecții bune“.

De aceea am spus mai sus și repetăm din nou că întocmirea unui plan și desfășurarea lecției în anumite etape sau momente a construit o veche temă a didacticei și rămâne și azi una din problemele însemnate ale pedagogiei.

Nu vom încerca un istoric al planului de lecție ; ar lungi prea mult articolul. Nu putem însă să nu pomenim pe Comenius care face din planul de lecție o problemă de seamă, de care trebuie să se ocupe teoria pedagogică. Intuiția genială a lui Pestalozzi îl face să întrezărească adevărata cale pe care trebuie să o urmăm la întocmirea unui plan de lecție. După el, instrucția este o clarificare continuă și progresivă a noțiunilor. Aceasta nu-i posibil decât cu ajutorul sintezei.

Intuițiile urmează să fie sintetizate pentru ca prin abstracțiuni să formăm noțiunile ; apoi noțiunile la rândul lor, prin aceeași sintetizare, să ne conducă la noțiuni și mai generale, prin *progresia sintetică*.

Iată fazele acestei metode progresive sau a legii unității sintetice, după Pestalozzi :

- a) Perceperea activă a elementelor izolate (adică intuiția care urmează să se facă după toate prescripțiile prevăzute la învățământul intuitiv).
- b) Trecerea lor în șiruri de idei sau în serii psihologice.
- c) Recapitularea, sau sinteza lor într'un tot.
- d) Intercalarea totului acestuia la capitolul de cunoștințe existent în conștiință (vezi mai pe larg Istoria Pedagogiei de G. G. Antonescu, p. 395).

Adevăratul fondator al planului de lecție este succesorul lui Pestalozzi, marele pedagog german, I. Fr. Herbart.

Pestalozzi deși a lăsat educației o sumă de principii admise azi definitiv de știința pedagogiei, nu le dăduse și justificarea științifică necesară și nici nu încercase o sistematizare a lor.

Marele adevăruri enunțate de „Educătorul omenirii la Yverdon“ și „întemeietorul școlii celei noi a poporulul la Münchenbuchsen“ a fost realizate practic, prin puternica sa intuiție, prin munca și devotamentul lui pentru școală, pentru copil și pentru poporul în mijlocul căruia trăia și pe care l-a iubit atât.

Motivarea științifică din punctul de vedere al fondului și sistematizarea, din punctul de vedere al formei, o dă Herbart. El este cel dintâi pedagog, care cere ca educația să se facă pe baza unei științe riguroase și sistematică, pentru ca educătorul să nu fie nici sclav al rutinei sau tradi-

ției, dar nici susținător orb al unor idei noi, de multe ori greșite. El reușește să dea un sistem de pedagogie bine încheiat, punând la baza lui sistemul său filosofic, în special *etica*, care-i indică scopul educației și *psihologia* care-i indică mijloacele.

Reluând problema predării lecțiilor, Herbart ne formulează, bazat pe concepția sa filosofică și motivat de psihologia lui mai mult deductivă, renumita *metodă a treptelor formale* sau cum o numește D-l Prof. Antonescu, metoda treptelor psihologice. Pentru înțelegerea lor ar fi necesară cunoașterea psihologiei herbartiene. Spațiul nu ne permite să facem aceasta. Suficient să arătăm că el pretinde că în timpul unei lecții să respectăm două operațiuni principale ale sufletului: a) *pătrunderea*, care corespunde experienței și analizei obiective; b) *reflexia*, care corespunde rațiunii (sinteza și proiectării în obiectivitate). În pătrundere deosebește două fraze: 1) claritatea și 2) asocierea. În reflexie deasemenea două faze: 1) sistemul și 2) metoda. Mai târziu, Herbart revine asupra acestei formulări prime și trece asocierea la operația doua — la reflexie — considerând-o ca o pregătire a acesteia.

Un elev a lui Herbart, Tuiskon Ziller, aduce apoi o altă modificare. El scindează pătrunderea în analiză (elementelor vechi) și sinteza (expunerea elementelor noi).

Herbart a avut mulți urmași, care au constituit celebra școală herbartiană, școala care a stăpânit aproape un secol învățământul din toate țările. Mulți dintre adepții acestei școli au căutat să dea noi formulări în cece privește planul de lecție, ajungându-se adesea la un formalism exagerat, lucru care a adus hulă școlii herbartiene. Nu vom pomeni despre aceștia. Pedagogul care a întocmit cel mai întrebuițat plan de lecție, plan care a dominat în toate țările în ultimele decenii este Wilhelm Rein, mort acum câțiva ani. El pornește tot de la planul lui Ziller, îi păstrează cele 5 faze și modifică doar unele numiri.

Dăm schematic treptele formale sau psihologice așa cum au fost formulate și cum au evoluat.

A) Prima formulare a lui Herbart.

I. Pătrunderea	{	a) Claritatea (cunoașterea clară a fiecărui element în parte).
	{	b) Asociația.
II. Reflexia	{	a) Sistemul.
	{	b) Metoda.

B) A doua formulare a lui Herbart.

- I. Pătrunderea: a) Claritatea.

- II. Reflexia { a) Asociație.
 { b) Sistema.
 { c) Metoda.

C) Formularea pe care o dă Ziller.

- I. Pătrunderea { a) Analiza (elementelor apercceptive).
 { b) Sinteza (tratarea ideilor noi),
 II. Reflexia { a) Asocierea.
 { b) Sisteme.
 { c) Metoda.

D) Formularea dată de W. Rein.

Indicarea scopului.

- a) Pregătirea.
 b) Tratarea.
 c) Asocierea (comparația).
 d) Generalizarea (rezumarea).
 e) Aplicarea.

Să încercăm să analizăm mai de aproape această ultimă formulare și să vedem dacă îi mai găsim o justificare.

Aceasta cu atât mai mult cu cât aslăzi teoria lui Rein tinde să se modifice sub influența rezultatelor psihologiei experimentale și a unor critici, care nu pot fi trecute cu vederea, căutând să dărime vechea școală, care are desigur suficiente păcate; și să clădească o școală nouă, unde desigur planul de lecție se pune cu totul din alte puncte de vedere.

(*va urma*)

Virgil Dobrescu

Dela geografia veche la geografia nouilor concepții științifice.

METODA.

Arătam altădată tot aci¹⁾ ocupându-ne de obiectul geografiei și evoluția sa în curgerea vremii, că departe de a plui în nesiguranță, știința noastră se poate lăuda că își vede acum limpezite — prin lucrul unor gânditori dinspre epoca noastră — obiectul, metoda, ca și mijloacele sale de cercetare. Și desprindeam din ultimele opere de sinteză apărute, una care se situează pe primul plan, înfățișându-se ca o magistrală punere la

1) Vezi Preocupări Didactice No. 4

punct a științei noastre. Opera se numește *Terra*¹⁾ și autorul ei — spre cinstea noastră — profesorul Simeon Mehedinți.

Socotind pământul — Terra — ca un organism, profesorul român arăta, că el poate fi studiat dintr'un triplu punct de vedere: masa, complexitatea reală și localizarea în spațiul concret. Drumul geografiei se lămurește astfel luminos și *domeniul* său de cercetare revine al său, diferit de al celorlalte științe ce-o încălcau până acum.

Geografia e știința care cercetează relația dintre masele celor patru învelișuri (atmosfera, hidrosfera, litosfera, biosfera) planetare din punct de vedere static cât și din punct de vedere dinamic.

Concepția aceasta a profesorului român e nouă; ea vine însă firească la capătul unei lungi acțiuni de dibuire de secole, de greșeli care au compromis uneori grav știința geografiei.

Se insistase prea mult asupra materialului de cercetare.

Astăzi însă, aproape în orice știință accentul nu mai cade pe materialul de cercetare cât pe metodă.

Metodei și mijloacelor de cercetare geografice, îi va fi astfel acordat locul cel mai larg în opera geografului român.

Iată de ce ocupându-ne acum de metodă, va trebui să apelăm la ideile profesorului Mehedinți, încercând mai bine zis o rezumare a operii sale de sinteză, operă despre care o revistă străină de specialitate (*Revue de geologie Liège* 1934) spune că: „face onoare autorului ei, care a încercat și-a reușit pe deplin, să însuflească geografiei un suflet nou“.

Cum aci ne ocupăm mai mult de metodologie, vom insista mai mult asupra volumului I a „Terei“ rezervându-ne dreptul să revenim altădată asupra celui alt volum.

Metoda geografiei se lămurește din chipul cum a fost privit obiectul ei. „Ca știință descriptivă, spune profesorul Mehedinți, geografia trebuie să prezinte fenomenele telurice, sub aspectul unui sistem așa de natural, încât să vedem obiectele așezate pe cât posibil, după aceleași principii pe care natura le-a urmat la producerea lor“ (pag. 69).

Cercetând învelișurile pământului, se observă că, pe lângă faptul că ele se prezintă concentric, materia lor se diferențiază, devine mai complexă dela margini spre sâmbure atât în ceea ce privește forma, compoziția cât și mișcarea.

Faptul nu e caracteristic pământului, el se întâlnește și la celelalte corpuri cerești.

Așa se impune legea — prima — pe care învățatul român a numit-o *a eterogeneității progresive*.

1) S. Mehedinți: *Terra* introducere în geografie ca știință. 2 vol. Buc. 1934.

Dar nici un înveliș nu poate fi înțeles până n'au fost cercetate învelișurile seperiore. Așa va fi imposibil să înțelegem formarea curenților ecuatoriali fără cunoașterea vânturilor alizee din zona tropicală.

Deci firul cauzalității geografice se desfășoară de sus în jos, sau mai exact dela periferie spre sâmburele solid al planetei. Acest fapt cu valoare de lege, s'ar numi legea *subordonării cauzale descendente*.

Dar aceste două legi ne impun și chipul neschimbat cum să studiem învelișurile planetare și anume dela atmosferă (învelișul cel mai simplu) trecând la hidrosferă, litosferă și în sfârșit la biosferă — acesta fiind învelișul cel mai complex.

Dar chipul acesta de procedare constituie însăși *metoda geografiei*. Metoda aceasta este impusă deci de lucrul naturii și arhitectonica materialului geografic trebuie să urmeze acest canon deplin verificat în univers. Așa structura operelor de geografie va fi impusă de către corelația și subordonarea cauzală a fenomenelor pământești.

Mijloacele de cercetare geografică se bucură de o atență și minuțioasă analiză. Ele sunt două la număr: *observarea și descrierea*.

1. Observarea directă „e cel dintâi mijloc pentru investigarea faptelor geografice și totodată cel mai firesc (pag. 118). Câmpul de observație al geografului e mult mai mare însă decât puținele sale materiale de observație directă, el cuprinzând mase și unități de mari întinderi. Iată de ce va fi silit să se servească de hartă. Înseamnă astfel să se izoleze de natură? Nu, căci „procesul psihologic al observării e mult mai complicat, de cum se pare la prima privire“ (pag. 126). El nu constă numai în intuirea ei și în interpretarea naturii. Înseamnă, „a păși în fața fenomenului respectiv cu un șir de imagini și de idei anterioare, pe care cercetătorul le aduce cu sine în fața naturii (pag. 127).

O justă observare geografică pretinde anumite norme, anumite condiții: „geograful trebuie să observe, *desenând* obiectele, *comparând* formele integrând (înșirând) stadiile și pe cât e posibil experimentând“ (pag. 130).

Profesorul Mehedinți dovedește — că fără a constitui încă un câștig deplin — în pofida unor neîncredători, experiența e posibilă în geografie. Fără îndoială, nu se va putea asemăna cu chimia care poate lesnicos să urmărească experimental, în laborator condițiile de existență ale unui fenomen. Geograful nu poate mânui după voință masele învelișurilor planetare, corpul pământului fiind prea mare.

Putințele de până acum ne arată însă că în viitor — antrenat de către progresul tehnicei — se poate spera într'o lărgire și mai mare a sferei experiențelor geografice.

Geograful trebuie să mai procedeze „la fixarea critică a cadrului de observație“ și să fie apoi „atent la progresul de continuă *combinare*, între

ce vede acum și ce a văzut *altădată*, între ce vede *singur* și ceea ce fusese văzut de alții (42). Un amplu capitol asupra normelor de observare pe hartă și în natură, încheie această parte.

2. *Descrierea* urmează imediat ce materialul geografic a fost adunat. Ea trebuie să fie exactă, adică să caute a exprima fenomenele cantitativ. Evident „gradul de exactitate al descrierii atârână pas cu pas de exactitatea materialului cartografic“ (pag. 186). Totul va fi măsurat și localizat cu precizie, raportând orice unitate geografică la forma și mărimea reală a planetei. Iată de ce „desvoltarea empirică a științei despre planetă dovedește că mai întâi au fost luate în considerare categoriile statice: forma dimensiunile și poziția de care depindea în primul rând exactitatea descrierii. Aceste „categorii geografice“ cum au fost numite de către prof. Mehedinți, vor constitui puncte câștigate în luminarea materialului geografic. Un capitol final le va fi rezervat, și asupra categoriilor geografice vom reveni mai la vale.

Pentru a fi științifică, descrierea trebuie să îndeplinească următoarele condiții: să fie *exactă, completă, caracteristică, explicativă, analitică și sintetică*.

Pentru ca descrierea să fie completă, ea trebuie să fie *hologiceă*, adică, să urmărească o categorie de fenomene, pe toată suprafața planetei, pentru a examina fenomenul respectiv în toate variantele și cu toate nuanțele lui (pag. 207); și *holocronică*, adică cercetarea fenomenului în toată desfășurarea lui în timp. Timpul concret va fi încă o preocupare geografică, determinat nu după cronologia foarte îngustă mosaică ci după cea largă mitologică. În determinarea timpului, vulcanismul și sedimentările vor fi emnele cele mai sigure care vor ajuta pe geograf.

Descrierea trebuie să fie și caracteristică. „În adevăr, a descrie însemnează, abstract vorbind, a arăta felurite note din conținutul unei noțiuni pentru ca să o putem despărți de altele, fixându-i bine individualitatea sau caracterele ei“ (pag. 246).

Dar pentru a fi caracteristică, descrierea trebuie să fie comparativă, „să privească pe cât este posibil toate fenomenele similare pentru a desprinde mai sigur partea lor esențială și să determine astfel *specii* în fiecare grupă de fenomene geografice“.

În epoca noastră, geografia încetează de a înfățișa material amorf, prezintă faptele în legătura lor cauzală sau genetică; ea devine cu sec. XIX o știință explicativă și întrevede așa cum am arătat mai sus, puțința de a deveni experimentală.

În sfârșit, descrierea poate fi analitică și sintetică. Descrierea sintetică prezintă natura în toată complexitatea ei, evident pe porțiuni restrânse, „regiunile naturale“.

Din contra, cercetătorul care și alege numai un fenomen sau o grupă de fenomene „procedează analitic (deslegând fenomenele unele de altele și urmărindu-le numai pe câte unul pe toată fața planetei)” (pag. 305).

Descrierea unei regiuni, la care s'ar aplica metoda sintetică, ar suferi nespun dacă n'ar fi luminată suficient pe cale analitică.

„E cu neputință, spune profesorul Mehedinți, să descriem științific o țară sau o regiune cât de mică dacă nu avem o cunoștință sistematică despre fiecare categorie de fenomene întâlnite în acea regiune” (pag. 306).

Descrierea analitică trebuie să fie subordonată următoarelor directive metodice: 1. Să urmărească subordnarea cauzală a fenomenelor dela atmosferă spre biosferă; 2. să țină seama de simetria celor două emisfere între ecuator și poli; 3. să pornească în chip constant dela cauze spre efecte.

E bine ca descrierea geografică să fie și estetică: „dar aceasta e chestie de talent, adică de artă, nu de metodă” (pag. 328).

Dar care sunt mijloacele descrierii geografice? Ele sunt: globul, harta, harta în relief, profilul, relieful cu profilul sau blocdiagramul, vederile fotografice, fotografia, descrierea prin cuvinte, etc. Atâtea mijloace pe care tehnica contemporană mai ales le pune la îndemâna geografului pentru a exprima gândirea sa științifică. Trecându-le în mod critic în revistă, învățatul român arată defectele multor procedee, după cum pune în adevărata lumină pe cele bune.

Și cum harta e mijlocul cel mai uzitat de expresie geografică, un întreg capitol e consacrat condițiilor descrierii cartografice.

În sfârșit, pentru a da o singură îndrumare observării și descrierii, profesorul Mehedinți se ocupă în finalul volumului I de categoriile geografice căci „o descriere analitică bine sistematizată e semn de elaborare înaintată a materialului unei științe”.

Așa e îndrăuit să stabilească o serie de *categorii statice* și alta de *categorii dinamice*.

Determinarea *formei* e rostul prim al descrierii științifice. Apoi fenomenului de cercetat va trebui să-i lămurim *dimensiunea reală* și în sfârșit pentru a putea fi urmărit în rolul și geneza lui, va trebui localizat adică să-i determinăm *poziția*.

Forma, dimensiunea, poziția vor fi cele trei categorii statice care exprimă cantitatea, *cantitative*. Descrierea va fi împlinită static numai prin cercetarea și celorlalte calități ale fenomenelor geografice: *temperatura*, *compoziția*, *densitatea* și *culoarea* care alcătuiesc grupa categoriilor *statice-calitative*.

Știința e însă obligată să cerceteze și materia în mișcare. „Prin urmare și geografia trebuie numai decât să țină seama în observarea, des-

crierea și clasificarea fenomenelor sale, de punctul de vedere dinamic“ (pag. 488). Astfel geograful va fi chemat să precizeze *direcția, intensitatea mișcării și ritmul* (amplitudinea mișcării în timp și spațiu) care formează grupa categoriilor dinamice.

Valoarea acestor categorii e nebănuită pentru geograf. Fără respectarea lor, o ordine nu e posibilă în diversitatea atât de impresionantă a materialului geografic. Ele ajută la determinarea în fiecare înveliș a „centrelor de acțiune“ și „formulelor de convergență“, care să înlesnească apoi înțelegerea subordonării cauzale a învelișurilor planetare și deci concepția despre *Terra ca organism cosmic*.

O cercetare a învelișurilor planetare urmând indicațiile metodologice de mai sus se impunea, ceea ce învățatul nostru și face în volumul II, descriind învelișurile și revizuiind clasificările, nomenclatura și legile.

Fără îndoială, rezumatul nostru n'a putut să înmănușeze toate ideile cărții. N'am spus nimic despre bogata informație care se lămurește din istoricul fiecărei chestiuni ca și din bibliografia, ce însoțesc fiecare capitol.

Dar termenul de rezumat e și impropriu utilizat. Căci operația rezumării e îngreuiată de însuși stilul condensat al autorului, cum și de strânsa argumentație care nu lasă loc ușurătăților de exprimare.

O carte grea de gândire științifică, făurită de o personalitate puternică, un geograf dar și un filosof. Admirabila pregătire filosofică a profesorului Mehedinți — vrednic elev al filosofului Titu Maiorescu dar deopotrivă și a geografului german Fr. Ratzel — după fericite încercări din tinerețe și-a dat acum rodul greu în această matură operă.

Pe bună dreptate se poate spune că „profesorul Mehedinți este o neobișnuită putere de gândire, întreținută cu o riguroasă și vastă informație științifică, o fericită îmbinare a însușirilor de adâncă analiză cu un spirit puternic de sinteză, a discursivității științifice cu intuiția filosofică, trăsături care îl așează pe bună dreptate printre cei mai de seamă gânditori ai neamului nostru“. (Arhiva pentru Reforma și Știința Socială, 1934).

Iată de ce putem afirma, că opera învățatului român trebuie adâncită de oricine se interesează de geografie.

Victor Andrei

Problema biologică a societății omenești

(urmare)

Continuăm discuția unei probleme din cele mai actuale, aceea a rasei. În numărul trecut arătam sumar că numărul raselor nu este încă delimitat, deoarece nu s'a găsit nici un criteriu precis și unanim acceptat de clasificare și mai arătam că rase pure nu există și nici n'ar fi de dorit să existe, puritatea ducând fatal la degenerare, dovadă odraslele căsătoririlor între rude apropiate de sânge.

Urmează să privim o latură și mai dificilă, aceea a *ierarhiei raselor*. S'a susținut și se susține că Evreii sunt un neam ales și ca atare destinat chiar de divinitate să împărățească în lumea aceasta asupra altor neamuri. S'a susținut și se susține că Germanii sunt o rasă superioară, a cărei menire mesianică este a stăpâni pământul și a robi neamurile de altă rasă, ca fiind de esență inferioară.

Mesianismul rasist este doctrina îngustă și nedreaptă ce caută să justifice teoretic imperialismul politic și economic. El crează o psihoză colectivă extrem de periculoasă atunci când se găesc conducători să o utilizeze în scopuri practice.

Păcatele mesianismului rasist sunt:

a) *îngustează orizontul spiritual*, oprindu-l la limitele rasei respective ;
 b) *este intolerant și despotic*, căutând să-și impună valorile — mari sau mici — ca absolute. Așa se susține că rasa germană a acumulat toate genile ; ba caută — pe temeluri de false derivări filologice-onomastice — să-și însușească tot ce e valoare superioară ale altor rase.

Așa Rafael și chiar Isus e de origină germană ;

c) *este agresiv* și deci cauză de tulburări sângeroase (războaie) contribuind la distrugerea muncii și talentelor popoarelor, concretizate în monumente, biserici, muzee, biblioteci, poduri, drumuri etc. și desconsiderând bunurile cele mai de preț ale omului, viața și libertatea.

d) *nu e justificat* prin nici un fapt serios. Poate oare susține cineva de bună credință că Chinezii, popor de rasă mongolă, deci nesemiți și negermani, sunt inferiori după ce au creat o cultură și o civilizație veche de mii de ani ? Moh-Tih, Lao-Tze, Confucius etc. sunt ei inferiori lui Moisi, Solomon, Woltmann, Rosenberg, Hitler sau chiar Leibniz, Kant, Fichte, Hegel, Schopenhauer ? Că învățătura lor austeră, severă și migăloasă, dar limpede și de înaltă atitudine morală, nu se aseamănă cu aceea de măreață arhitectonică metafizică a lui Kant sau Hegel, aceasta nu dovedește inferioritate ci varietate. Smaragdul nu-i rubin, asta nu înseamnă că-i superior.

Pentru mesianismul rasist tot ce nu-i seamănă, e inferior și deci vrednic de dispreț sau distrugere.

Nici măcar despre Negri nu putem spune că sunt o rasă inferioară, din moment ce ei nu și-au dat încă măsura puterilor lor spirituale din cauza ostilității solului și climei.

În valoroasa carte a D-lui Dr. G. Banu, Sănătatea poporului român, în Fundațiile Regale, 1935, citim la pg. 20 o enumerare a caracterelor de vitalitate: „rezistența fizică, puterea de reproducție, cea de adaptare și calități de inteligență și morale“, și ne întrebăm ce-i lipsește rasei negre din toate acestea? De rezistență fizică și de putere de reproducție nu ne putem îndoi. Ne oprim la „puterea de adaptare la condițiunile de viață variate și la mediu“ (op. cit. pag. 21) pe care D-l Dr. Banu o apreciază la Romani, deci la Albi. Se pare că D-sa n'a avut în vedere o adaptare la medii de mare variație. Ne vin în minte hecatombele albe din America centrală din pricina cutremurelor și frigurilor galbene. Și cu toate acestea negrii din ținuturile tropicale s'au adaptat la clima continentală. Se pare deci că în această privință negrii ne sunt superiori, precum ne sunt și în putere de rezistență fizică (duc greutatea enormă, rabdă mult de foame și prelungesc munca dincolo de 16 ore pe zi și în capacitatea de reproducție.

Inteligența și însușirile morale nu le putem aprecia serios, decât raportându-le la complexul de împrejurări cosmice în care trăesc negrii.

Ce s'ar întâmpla oare cu albul necivilizat, lipsit deci de mijloacele tehnice de biruință a naturii sub soarele torid al Africei?

Unde au fost „insușirile morale“ ale unor membri din echipa generalului Nobile, cari în catastrofa dirtjabilului Italia dela Polul nord, în plin secol XX al civilizației albe, s'au ucis — se zice — și s'au mâncat reciproc, reinviind străvechile apucături canibalice? Se va răspunde: nu putem face altfel, instinctul de conservare i-a biruit.

Da, dar de ce nu se îngăduie acelaș lucru și unor negri, mai puțin civilizați?

Nu se vorbește în Biblie de jertfe omenesti și doar Biblia e o carte albă?

Nu se vorbește în Biblie de atentatul fetelor la virtuțile virile ale părintelui lor beat? Nu, între germanul lui Hitler și negrul ce înfulca lacom din coapsa friptă a vecinului de peste deal, nu este deosebire de esență, ci de grad; e deosebirea creată de cele câteva mii de ani trăiți într'un sol favorabil.

Dar dacă o rasă nu poate fi nici pură și nici îndreptățită a se considera superioară, — mai totdeauna conștiința crescută a propriei valori în raport cu a celorlalți este cauză de discordie și distrugere — ea trebuie să fie SĂNĂTOASĂ.

Puritatea și conștiința superiorității îi pot dăuna, sănătatea nu.

S'a simțit deci nevoia unei științe care să se preocupe îndeosebi cu mijloacele de păstrare a vitalității unei rase. Și cum vitalitatea e în funcțiune de condițiile nașterii urmașilor, știința s'a numit *Eugenia*, sau știința bunei nașteri, intemeiată de Galton.

Mijloacele de conservare a vitalității rasei sunt grupate în 2 categorii :

1) *mijloace negative* și

2) *mijloace pozitive*.

1) **Mijloace negative :**

a) *lupta contra malthusianismului*, adică contra mizeriei. Malthus, un preot englez, susținea că pe când populația crește vertiginos, ca 10-100—1000, mijloacele de traiu cresc ca 1-2-3. De aici subnutriția, mizeria. Aceasta e o problemă gravă de politică socială. La noi trebuie de observat că sărăcia claselor de jos nu e datorită creșterii populației, ci altor cauze de ordin social și economic, care trebuiesc remediate ;

b) *combaterea bolilor sociale* : sifilisul, tuberculoza, alcoolismul, etc. cari printr'o ereditate viciată prilejuiesc urmași degenerați, povară și pericol social ;

c) *controlul reproducerii* prin împiedecarea exemplarelor viciate și deci transmizațiune de tare fizice și morale, de a se căsători și chiar de a se reproduce. Pentru aceasta s'a preconizat alurea ca și la noi prin D-l Dr. G. Marinescu, marele nostru psihiatru și neurolog, *certificatul medical de căsătorie*. Iar pentru indivizii nevîndecabili, anormali fizici și morali, elenții ai ospiciilor și pușcăriilor, s'a preconizat și în Germania chiar aplicat, *sterilizarea*, adică punerea în imposibilitate de reproducere.

2) **Mijloace pozitive :** Selecțiunea artificială, adică împerecherea exemplarelor celor mai bine datate din punct de vedere al vitalității. Schulze dă exemplu pe Friedrich cel Mare — regele sergent — care făcea acest lucru pentru a-și pregăti o armată de uriași.

Natura însă face multe încurcături : se întâmplă că urmași nu-și învâșesc nici măcar însușirile fizice ale părinților. Natura obosește sau refuză să-și desvăluie tainele.

Copiii oamenilor de geniu ca și cei ai atleților, nu se împărtășesc din virtuțile părinților. Așa că doctrina lui Nietzsche, filozof german din pragul sec. XX, care prevedea realizarea unui supra-om, cu trup vânos și suflet aspru până la cruzime, ce să nu se înspăimânte sau induioșeze de cadavrele celor biruiți peste care trebuie să treacă triumfător, este o elucubrație, care n'are nici măcar meritul de a fi originală, fiind o interpretare sociologică a darwinismului.

Omenirea n'a progresat și mai ales nu va progresa prin ură și ucidere, ci prin iubire și îmbogățirea vieții cu tot ce-i poate da valoare.

Victor Savin

Valoarea pedagogică a antropologiei creștine.

Continuând cu problemele educative ale creștinismului, în numărul acesta vom stărui asupra valorii pedagogice a antropologiei creștine, — în raport cu antropologia naționalistă și cu antropologia filosofică a lui Kantt.

Incepând cu secolul al XVII reprezentanții științei, naturaliștii și-au pus ca temă de certare, posibilitatea de a concepe omul exclusiv în sistemul naturii, căutând să înlăture concepția teologică despre om.

Preocuparea aceasta a mers crescând până în secolul al XIX, când din partea științei se declară un crâncen războiu contra teologiei, acuzând-o că reprezintă idei conservatoare, statice. — În numele progresului științific, în numele forței dinamice a lumii, concepția evoluționisto-darvinistă, pecetluște adevărul științific că noi oamenii ne tragem din maimuță.

Teoria aceasta este așa de curentă, în cât chiar și un elev de clasa VI-a secundară, cu pretenții de mare savant, și-o desbate sub toate raporturile. De acela socot că nu mai e nevoie să revin asupra ei. Voi atinge numai latura ei educativă.

Pe de altă parte, idealismul critic, transcendental, a lui Kantt, cu criticismul și subiectivismul său formalistic, a slăvit naturalismul în interpretarea tainelor omului, așezându-l deasupra naturii, dar pe de altă parte aceste funcțiuni transcendente Kantiene, funcțiuni prin care se manifestă în om, „rațiunea pură“, nu sunt concepute cu imaginea lui Dumnezeu și prin urmare nu sunt un dar de sus.

„Principial antropologia filosofică respinge naturalismul fisco-științific, dar crează la rândul ei un naturalism mai rafinat, îmbrăcat într'o formă transcendentă. Antropologia filosofică, confirmă existența supranaturalului din om, dar faptul acesta nu-l recunoaște că este chipul lui Dumnezeu sădit în om ca un dar de sus“¹⁾.

O scăpare din vulgaritatea darvinistă și dificultățile dialectice Kantiene, nu-i cu puțină decât în antropologia creștină. Suntem acuzați că reprezentăm o ideologia statică, conservatoare. Biserica creștină a fost acuzată de teroare, că a ținut progresul pe loc. Dar dacă nici dintr'o parte, nici din cealaltă, nu s'a înțeles, nu s'a adâncit, sensul educativ al antropologiei creștine, dacă „écrasez l'infame“ ! ?

„Antropologia creștină noi o definim prin imprimarea vie a chipului lui Dumnezeu în om, prin prezența lui reală în el. Chipul lui Dumnezeu în om este însăși rădăcina individualității noastre, rădăcina acelei originalități, unicități și nerepetiri, ce aparține fiecărui om în parte. Aci prin urmare se cuprinde chipul lui Dumnezeu, așa cum apare el în fiecare om. De acela

idealul moral al creștinismului după definiția Sf. Atanasie cel Mare este idealul îndumnezeirii, în virtutea căruia devenim după cuvintele sf. apostol Petru „părtași ai firii celei dumnezeiești“. În îndumnezeire dispare tot neadevărul, tot ceia ce a fost întunecat în om și reapare frumusețea inițială a chipului omenească. Chipul lui Dumnezeu, transfigurează însăși calitatea vieții omenești, o străbate în întregime, omul devine întru totul o existență spirituală. Chipul acesta împărtășește omului darul vieții spirituale. El transfigurează, el creiază diferite funcții ale firii noastre. Prezența vieții pneumatice este însuși chipul lui Dumnezeu — iar viața aceasta este un dar de sus“ (Ibidem).

Chipul lui Dumnezeu trăește în fiecare om ca temelie metafizică a vieții și evoluției lui ca principiu al personalității, care urmărește să pună pe cea personalității pe întreaga ființă a omului. Este darul dumnezeiesc ce nu se poate risipi.

Tocmai în legătura indisolubilă, a căilor inimii cu valorile, ne strălucește cea iluminare a sufletului ce a intrat în noi odată cu chipul lui Dumnezeu. Iar chipul lui Dumnezeu articulează în suflet tinderea spre prototip.

Adâncind latura educativă a antropologiei naturaliste și influența asupra spiritelor din veacul al XIX și al XX-lea, constatăm că concepția aceasta a materializat viața lumii. Din principiu al creației, antropologia darvinistă l-a transformat pe om în slugă a forțelor naturii. Preocupările de ordin spiritual, s'au coborât pe planul senzualismului, omul s'a pus în slujba materiei. Suntem de sigur pentru progresul științific, pentru că să se știe că astăzi problemele religioase se studiază tot pe cale științifică, — dar noi vrem ca progresele științifice să fie puse în slujba fericirii omului. Orice teorie, orice progres în toate domeniile, trebuie să aducă omului maximum de fericire posibilă în viață. Ce folosesc omenirii progresele chimiei în materie de gaze? Ce folos aduce progresele tehnice cu privire la explozibile și tot materialul de distrugere? Progresele acestea aduc pace, aduc liniștea sufletească a omenirii? În umbra progresului științific, omenirea stă într'o veșnică enervare, într'un veșnic război sufletească. Cu cât zboară în mai mare viteză mașinile, avioanele, cu atât muncitorul își tulbură liniștea vieții și vede înaintea sa numai catastrofe!

Pe de altă parte concepția despre originea maimuțarească a omului, a maimuțării viața omenească. Poate că termenii sunt prea tari. Dar cei cu boala aceasta endemică de a imita totul, fie că se potrivește cu structura organică a vieții noastre, fie că nu.

Am imitat și mai imităm încă fel de fel de teorii, legislații, mode, par'că numai în ciuda ființei noastre organice. Apare un costum la Londra, la Paris, hai și noi după el. Că nu se potrivește clima, constituția orga-

nică, astea nu ne interesează. Apar legi noi în alte state, cu o cultură universitară de secole, fuga și noi să le aplicăm în țară.

Mormanul de legi ce se tot votează la noi, schimbarea sau modificarea așa de deasă a legilor din țara noastră, cui se datorește decât spiritului de imitație? Câte reforme administrate, câte planuri comerciale, câte reforme a suferit bietul învățământ secundar numai dela război și până în prezent?

Iată unde ne duce progresul acesta influențat de darvinism! Iar lipsa de corelație între absolut și rațiune ori cât de tare ar fi purificat-o Kant, duce la subiectivism, la o încredere prea mare în forțele naturale ale omului. Prea mult se încrede în sine astăzi omul. Prea multă autonomie morală. De aceea astăzi morala este atât de elastică. Morala e dela corp la corp, la voința și interesul omului. Câtă distanță este între concepția antropologică naturalistă — fie ea darvinistă, fie Kantiană — și între concepția antropologiei creștine.

Am amintit mai înainte că chipul lui Dumnezeu articulează în om tinderea spre prototip. El este temelia metafizică a vieții noastre, el urmărește evoluția vieții noastre, el pune pecetea personalității pe întreaga ființă a omului. El ne transfigurează viața și ne conduce la fericire. În grădina Ghetsmani, Isus rugându-se pentru ucenicul Săi, zicea: „Că toți una să fie precum Tu, Părinte, întru Mine și Eu întru Tine și Eu slavă care mi-ai dat Mie, o am dat lor, ca să fie una, precum noi una suntem. Părinte, pre care mi-ai dat Mie, voesc ca unde sunt Eu și aceia să fie împreună cu Mine, ca să vadă Slava Mea.....“ (Ioan. cap. 17). Iată cum ridică valoarea omului concepția creștină pe căile perfecțiunii, în tendința de a ne apropia de absolut. Concepția aceasta formează pe omul păcii, iubirii, omul adevărului vieții spirituale.

Aceasta este dinamica creștinismului care a transformat întreaga lume. Se poate oare compara înrăurirea pe care a avut-o asupra spiritului omenesc micul volum „Originea Speciilor“, a lui Darwin, cu revoluția formidabilă ce a transformat viața întregii lumi, prin influența Evangheliei lui Isus Hristos? Las în grija cetitorului obiectiv și de bună credință, să tragă concluzia firească ce rezultă din această scurtă analiză comparativă.

Preot M. Gavrilescu

III. REALIZĂRI ȘI DRUMURI NOUĂ

Icoane din ocnija vremii : Gheorghe Nicolau

Aproape uitat. Generația nouă de dascăli n'a fost sub oblăduirea lui. Nu i-a simțit indemnurile, — greu să nu le fi urmat, — nu i-au văzut

ochii expresivi, cari te săgețau și-ți răscoleau ființa toată.

N'au văzut intrându-le în clase pentru inspecții, decât unii din ei doar

ca elevi, un bărbat falnic, cât un brad, adevărat român din munții Neamțului, cu mustăți mari răzăsești, bine îngrijite. Toată făptura lui îi împunea nu numai respect, dar și oarecare sfială, mai ales dacă-l știai și revizor școlar. Om dintr'o bucată, caracter integru, arareori vesel, de-o veselie tot serioasă, a luptat mult, din frageda copilărie, așa că oțelit peste măsură, deprins numai cu munca, uitase ce-i veselia.

Satul lui de naștere e Români, com. Siliștea jud. Neamț, la 31 Florar 1859, din părinți țarani, nu prea saraci, origină cu care se mândrea.

După studiul cursului primar a urmat gimnaziul din Piatra-N., absolvind cele patru clase clasice, după care a urmat școala normală „Vasile Lupu“ din Iași, absolvind patru clase pedagogice în Iunie 1880.

De acum începe munca pe ôgorul școlăii, care l-a fost așa de dragă și pe care a luptat s'o înalțe cât mai mult.

E numit ca învățător provizor la 1 Octomvrie 1880 la școala de gr. I din Bârcu, com. Siliștea, jud. Neamț, unde funcționează până la 1 Octomvrie 1884.

La această dată, ocupă prin concurs, locul vacant dela școala din Tg. Buhuș, cu acelaș titlu. La 1 Aprilie 1886 școala din Tg. Buhuș ridicându-se la rangul de școală urbană, Gh. Nicolau rămâne la acea școală ca institutor suplinitor până la 1 Aprilie 1889 când e numit institutor provizor în urma concursului depus înaintea juriului instituit anume la Botoșani, la 20 Iunie 1888. I-a trebuit alt examen de definitivare ca institutor. A servit la școala din Tg. Buhuș până la 1 Septemvrie 1894, când a fost transferat la școala de băieți No. 3 din Piatra-N. Aici a avut și direcția școlii.

A profعات aici până la 1 Aprilie 1914, când s'a mutat la școala No. 1 băieți Piatra-N., unde ca institutor și apoi director a funcționat până la pensionare.

Ca institutor a fost tipul dascalului legat de școală și de elevi. Veșnic în mișcare, în curent cu progresele pedagogice, el singur scrie diferite articole pedagogice și planuri de lecții practice, pe care le publică în diferite reviste, ca : „Convorbiri didactice“ (No. 10 an. II); „Invățământul primar“ (No. 2 an. II); „Reviștia soc. corp. didactic din jud. Neamț“ (No. 4, 6, 7, 8, 10, 11, 12, 13, 14, 15, anul I); „Impăratul meseriei“ (No. 1, 2, 4, 7, an. II, No. 1 an. III).

A condus revista didactică a corpului didactic din jud. Neamț, în care a publicat povești, 10 Mai și altele.

Cu elevii se părea aspru, dar era în fond foarte îngăduitor cu ei. Stătea aproape tot timpul în clasă, mai ales iarna, când copiii nu ieșeau toți la recreații din pricina frigului. Scrupulos până la pedanterie. Ii plăcea să vadă pe copii și pe toți colegii lucrând cu toată ardoarea.

Pe teren administrativ și gospodăresc era neîntrecut : regulă în arhiva școlăii, grădina școlară, creșterea vermicilor de matasă etc.

În 1894, când s'a transferat dela școala din Tg. Buhuș la școala No. 3 băieți din Piatra, școala n'avea încă local propriu. Prin veșnicile lui Măruinși s'a clădit un local mare, frumos și higienic, care s'a inaugurat la 20 Septembrie 1898, când a luat parte și marele și neuitatul ministru al școalelor de atunci, Spiru Haret.

Acesta, ca om al școalei, a văzut imediat că Gh. Nicolau e un om, o forță dăscălească și l-a luat sub aripa sa ocrotitoare, fără ca Gh. Nicolau să fie înregimentat politicește. La cel dintâi prilej, la 7 Aprilie 1900, l-a numit revizor școlar al jud. Neamț. Lui Gh. Nicolau, care nu era bine văzut de toți oamenii zilei, i-a ajutat numai energia fără seamăn, munca neîntreruptă și realizările în județ, pentruca să rămână în fruntea școlilor din județul Neamț până la 22 Decembrie 1904. Și numai cine a trăit acele vremi știe ce era atunci un revizor școlar. Privit ca un element destoinic — și nu fără dreptate — investit cu toată autoritatea nu numai dela centru, dar o autoritate reală a lui, sprijinită pe forța intelectuală și munca neostentată, priceperea în administrație și cunoașterea oamenilor, i-au asigurat o autoritate cum numai puțini revizori școlari din țară au avut-o.

În această calitate a început prin a căuta să atragă în județul Neamț pe lângă elementele învățătorești eminente ce se găseau în funcțiune, dar elementele nouă ce ieșeau de pe băncile școalei normale.

În Iunie, când se sfârșeau examenele de diplomă ale normaliştilor, era la Iași, la directorul școalei, să se intereseze de elevii buni ce-au absolvit și-i îndemna să ceară să fie numiți în județul Neamț.

Într'unul din acești ani, 1901 mi se pare, nu ieșisem încă din școală, l-am cunoscut. Dela întâia vedere mi-a făcut o impresie profundă și nu l-am uitat apoi niciodată.

Totdeauna a îndemnat corpul dăscălesc să fie la înălțime. Pe cei cari întâmplător îi constata că nu s'ar prea ține tocmai regulat de școală, îl inspecta des de tot, trecând uneori zilnic pela școlile lor, făcând pentru aceasta eforturi supraomenești. Urmau natural de multe ori și admonestări și atunci unii din dascăli apelau la sprijinul oamenilor politici. Tocmai pe aceștia Gh. Nicolau îi ținea mai din scurt, voind ca totul să se facă prin autoritățile școlare și luptând din răspuțeri să ridice prestigiul învățătorilor, care fusese așa de scăzut până la Spiru Haret.

Prefectul de pe vremuri Th. Dornescu, l-a dat un concurs prețios, ca un adevărat dascal.

Primarii îngrijiau în acel timp ca școlile să aibă local, servitor, lemne, etc. altfel li zbârâna telefonul ca totul să fie aranjat imediat, iar în caz de neexecutare erau suspendați ori revocați.

Din acea epocă începe reabilitarea și înălțarea prestigiului învățătoresc. Generația nouă să-l mențină și să-l înalțe cât mai mult.

Ca revizor școlar caută să pună ordine în scriptele școlilor. Ordinele lui de pe atunci ajunseser vestite: 5330, 6090, etc., erau pomenite și de Gh. Nicolau ori de câte ori l se cerea verbal ori în scris vreo relație și ele servesc și azi ca îndrumătoare, de oarece altele în acest spirit n'au mai fost date. Conțineau și îndrumări pedagogice, cari prindeau foarte bine și bune sunt de citit și acum. Din ele se oglindește grija ce-o avea pentru obligativitatea învățământului, punctualitatea și pregătirea dascălilor, cursuri de adulți, șezători, coruri școlare, construcția localurilor de școală, din care s'au și făcut și început multe. Il putem numi adevăratul organizator al învățământului primar din județul Neamț.

N'a uitat nimic ce azi s'ar părea că-i mai dezvoltat: grădinile școlare, câmpurile de experiență, lucru manual, expoziții agricole și de lucru manual, cu premii pentru învățătorii ce se distingueau.

Gh. Nicolau ca revizor școlar a înființat corul învățătorilor, la care învățătorii coriști din județ veneau cu drag odată la două Duminici. Acest cor lua parte și la serbarea ce se făcea la Războeni în fiecare an la 30 August, în amintirea luptei lui Ștefan Vodă și a luării Griviței. Gh. Nicolau îndemna din tot sufletul ca învățătorii să ia parte la această serbare, căreia i se da toată însemnătatea, fiind prilej de înălțare sufletească pentru cei ce luau parte.

Tot în timpul revizoratului său a stăruit și reușit ca să facă excursiuni pentru cunoașterea țării, cu învățătorii din județ. Conferințele generale ținute în acest timp au adus multă lumină pedagogică.

A mai fost revizor școlar și a doua oară, în 1907, dar n'a putut rămâne prea mult; bătea un vânt de destrămare pe care el nu l-a putut suferi.

Incepe epoca prepolitică sau mai bine zis alintarea politică a mulțimei.

Revenind la catedră în 1904, Gh. Nicolau pregătește școala No. 3 băeși pentru expoziția jubiliară din 1906, obținând recompense strălucite.

Conduce cantina școlară, la care luau dejunul și elevele sarace dela școala Nr. 3 fete. Adună fonduri pentru întreținerea ei, pe lângă cele căpătate dela societatea „Cantina școlară“. Luau dejunul zilnic până la 70 copii. A fost apoi preocupat de curățenia elevilor și viitoarea lor dezvoltare. Împreună cu d-l Dr. Flor, azi pensionar și alți oameni de bine, a constituit un comitet care a construit un local de baie școlară la școala de băeși Nr. 3, unde era director. Din nenorocire n'a putut funcționa până în 1923, dar datorită tot lui.

Tot inițiativei lui se datorește înființarea grădinei de copii Nr. 3 din Piatra-Neamț.

Lui se datorește înființarea internatului de băeși „Al. Maxim“ de pe lângă liceul de băeși „Petru-Rareș“ din Piatra-N.

La 1 Aprilie 1914 s'a mutat la școala Nr. 1 băeji - Piatra-N. unde a fost și director.

În timpul războiului pentru întregire, a condus un spital. A fost președintele comitetului școlar al școalei de băeji Nr. 1, când s'a construit locuința pentru directorul școalei.

O lucrare pentru care n'a cruțat nici o osteneală și nici un sacrificiu material a fost clădirea localului școalei din satul Români, locul său natal. Comuna fiind săracă a trebuit să strângă fondurile cu liste de subscripție, pentru a putea face un bun local.

Atât de mult și-a iubit satul său de naștere și originea lui, încât tot acolo i-a fost voința să fie înmormântat.

Pararel cu ridicarea culturală, în acel timp se începuse campania pentru ridicarea economică a sătenilor prin înființarea băncilor populare. Gh. Nicolau pe mulți a sfătuit și ajutat să înființeze în satele lor bănci populare.

El a înființat banca populară „Petricica“ din Piatra-N., circumscripția școlii lui, care și azi, datorită conducătorilor ce au urmat e una din cele mai puternice bănci populare din județ.

Maî târziu, tot din inițiativa lui, s'a înființat banca populară „Principele Carol“ din mahalaua Dărmănești-Piatra, pe care a și condus-o până la moarte.

A fost și la conducerea federalei „Alexandru cel Bun“, devenind un cooperator cunoscut și apreciat în aceste cercuri.

După sfârșitul războiului de întregire, entuziasmat pentru politica d-lu Mareșal Averescu, a fost ales deputat de Neamț, în care calitate a luptat să se mențină școlile ce existau. În special pentru menținerea gimnaziului ce era atunci la Hangu, n'a pregetat să se prezinte în audiență la Regele Ferdinand, întregitorul, reușind să mențină școala mai departe.

N'am amintit în rândurile de față decât ceea ce știu, puțin pe baze de documente oficiale, cari de sigur cercetate amănunțit ar da încă la iveală și altă activitate, deși mai mărunță, dar de folos obștească. Am urmărit numai să prezint, cu prilejul inaugurării bustului său așezat la școala de băeji Nr. 3 un exemplu de energie dascălească, un înaintaș al nostru, dela care putem să luăm exemplu, toți dascălii și mai cu seamă tineretul. El a fost un exemplu de muncă necurmată dela tinerețe și până la moarte.

Improspătând amintirea lui și făcându-l cunoscut generației tinere, mărturisesc că aștept dela ea mai mult. Învățătura, cel puțin în programe, ca mult dezvoltată în toate domeniile. Rodul muncii lor să ne dea un spor de activitate și realizări egal cu sacrificiile făcute de înaintași, de îndrumătorii și susținătorii lor, ca și de stat.

Aspecte ale poeziei lirice.

(urmare)

În câmpul literaturii noastre Macedonski aruncase sămânța multor specii de poeme care au dat naștere la cele mai ciudate stihuri, împletite în metafore multicolore sau *multisonore*, prea parfumate, ori prea urit mirisitoare; unele dure și geometrice, altele mucegăite ori descompuse. S'a produs totodată și un proces de inmixtiune în domenii străine de vocațiune, așa că multe producțiuni lirice caracterizau o latură a vieții noastre sociale sau, mai bine zis, au ajuns să oglindească a caracteristică a fenomenului social *postbelic*, când fiecare ins tîdea să fie altceva, în afară de înclinația și chemarea sa în lume.

Trecând peste mormanele de stihuri care abundă în toate revistele și ziarele cunoscute ori obscure; ori care sînt difuzate prin Radio-național, la un loc cu reclamele de sulimanuri și de cochetărie, și oprindu-ne numai la unele volume de versuri care au îmbogățit vitrinele, trebuie să recunoaștem că este foarte greu să ne oprim la cel mai bun volum de poezii.

Dar chiar găsirea unui astfel de volum necesită o migăloasă cernere, pentru a putea scoate în antologie frumoase creațiuni poetice.

Antologiile poeziilor actuali, pe care ni le-au dat succesiv I. Pillat și Perpessicius, Zaharia Stancu, Octavian Șireagu sau Cartea cu povești a lui Lucian Boz, nu ne orientează prea bine asupra celor mai realizate producțiuni lirice actuale.

De fapt și cei mai cunoscuți din poezii de astăzi, a căroro genialitate creatoare nu se poate nega, au făcut marea greșală adunând în volum — ca într'o magazie universală — toate producțiunile lor verificate, fără selecționare și fără intuiția originalității lor poetice, uitând că Arves (1806-1850) a rămas nemuritor numai printr'un singur sonet, care începe cu versul:

Mon âme a son secret, ma vie a son mystère.

Au greșit din acest punct de vedere și Tudor Arghezi și Bocovia.

Au greșit, la fel, Topârceanu și Al. O. Teodoreanu, mai ales atunci când aceștia din urmă n'au rămas în domeniul poeziei epice.

Alții nu au renunțat încă la ciudățeniile lor poetice: ca I. Barbu și mulți din tinerii poeți de „școală nouă“, mergând până la cel mai tânăr dintre toți, la Ștefan Baciu, premiatul Fundației la vârsta de 16 ani.

De altfel, unii din ei isbutesc minunat în proză (Camil Petrescu); sau în critică (Perpessicius); ori atunci când rămân numai în domeniul gândirii (Lucian Blaga), căci niciodată poezia nu alcătuiește sisteme filo-

sofice, ci concepția filosofică poate fi sensibilizată și nesubordonată cu totul poeziei, pentru ca să devie poezie. Din acest punct de vedere, Eminescu este un model.

. . .

Revenind la T. Arghezi, cel mai iscusit în combinare de imagini contradictorii și de antiteze (cuvinte potrivite) nu putem să nu recunoaștem puternica influență pe care poetul *formelor nouă* a câștigat-o asupra multor începători.

Un temperament explosiv și mereu neîmpăcat, atât cu imperativele sociale cât și cu acele poetice, Arghezi vrea parcă să sfarme convenționalismul unei purități false cu care se îmbracă etica și frumosul. Când poetul reușește să nu atingă însuși simbolul acestor noțiuni, nici să despoaie sufletele de iubire și de credință, atunci creează într'adevăr perle poetice, ca în Psalm sau în Oseminte pierdute :

Iubirea noastră a murit aici
 Tu frunză cazi, tu creangă te ridici,
 Atât amar de ani e de atunci
 Glicină tu, florile-ți arunci.

.

A mai venit de-atunci să vă asculte
 Voi plopi adânci, cu voci și șoapte multe ?
 Voi ați rămas întorși tot spre apus,
 Voi creșteți toți de-apururea în sus,
 N'o mai zăriți, din vârful, nicăieri ?
 Șiți voi ce vorbă este vorba ieri ?

Vieța de liniște a mănăstirilor, dă apoi o notă patriarhală poeziilor lui Arghezi ceea ce, dealtfel, i-a putut înălța și meritul său poetic ; dar când pornește din nou în căutarea misterioaselor colori sau a mucegaiurilor morbide — cunoscute și la Macedonski — poetul nostru cade într'un fel de magie situându-se în afară de poezia luminoasă și plină de căldură în acelaș timp. Atunci poezia lui Arghezi se descompune și găsim înlăuntrul ei ceea ce repugnă chiar însăși concepției poetului :

Chiar stelele sfințite	A năzuit un clopot
Și pure la 'nceput,	Să sune liturgia
Au putrezit în bolta	Și bronzul lui, ca scrumul
Visărilor străbune	
Și zările mâncate	
De mucegaiuri, put.	Din turn s'a risipit.

La noi, poezia modernistă de după război, refractară chiar și sim-

bolismului, își are și teoreticianul ei critic, pe O. Denșușianu, el însuși poet, dar mult mai echilibrat în mijlocul unei prea mari desordini poetice, manifestându-se ca un adorator al naturii, al credinței și al idealului estetic (Raze peste lepezi, 1924).

Aici este momentul să amintim și poezia D-nei Elena Farago, care a îmbogățit literatura nouă cu poezii lirice pline de emotivitate erotică, începând încă dela 1906, cu versuri publicate în „Luceafărul“ lui O. Goga și fiind pas cu modernismul vremii. Nici nu se putea ca tocmai femeea să nu fie în ritmul literaturii moderne.

Elena Farago are și meritul de a fi creat o școală literară a Craiovei (Șoaptele amurgului, 1920) din care s'a ridicat N. Mișu (Grădina de Sider, 1925), Păunescu-Ulmu ș. a.

Femeea ocupă, de altfel, un loc destul de important în lirica actuală cu Otilia Cazimir (Lumini și umbre, 1923) și Claudia Milian (Cântări pentru pasărea albastră, 1923).

Apropiindu-ne de zilele noastre remarcăm lupta care se dă între tradiționalism și modernism.

În ce constă tradiționalismul acesta literar ?

Pornind dela ideea, justă de fapt, că opera de artă pe care a creat-o artistul genial sau acela înzestrat cu genialitate creatoare, nu se poate învechi, poezii tradiționaliști oprind mai departe făclia poetică dela sănătoasa lumină care a încălzit, a înseninat și a înălțat sufletul nostru în trecut.

Poeziile marilor artiști ai Eladei, ai Romei; poeziile lui Petrarca, ale lui V. Hugo și Alfred de Vigny; ale lui Schiller, ale lui Lermontov sau ale lui Eminescu, rămân valabile pentru toate timpurile, pentru că au în profunditatea originalității lor mistice scânteia divină și trăiesc prin viața lor proprie, independente de viața autoritară. Au devenit specii literare de sine stătătoare care-și perpetuează existența prin generațiile de cetitori. Și, cu cât sânt cetite mai mult și de mai multe ori, cu atât răsbat din adâncurile lor frumuseși emotive și armonii nouă estetice (M. Dragomirescu).

Căci, cum s'ar putea învechi poezia lui Eminescu ?

„Moderniștii“, însă, tind spre evadare și singularizare chiar, risipindu-se atât de mult, încât critica cea mai amabilă nu-i poate reuni. S'au disolvat dela sine până și cenaclurile poezilor, așa că asistăm la o adevărată devastare literară produsă mai cu seamă de șgomotul *fanteziștilor* și al *extremiștilor* picanji.

Astfel, N. Davidescu, plecând dela „tristețea privirilor bolnavé a femeilor cu masca roasă de fard“, din *La fântâna Castillei* (1910), ajunge la „Hellada și Roma, în 1935; trecând dela surâsul crud de astăzi la su-

râsul melancolic al unui trecut inchipuit, fără a se putea înstrăina totuși de simbolism.

Nici Franc Nohain, în Apus, poetul tipic al fantesismului, nici alții asemenea lui, nu s'au putut desprinde cu totul de simbolismul lui Jules Lafargue, ba se apropiau câte odată de Ronsard ori de pseudoclasici imitând versul din epoca decadenței greco-latine ca Parny sau Toulet.

Alții au înfățișat în versuri cele mai picante aspecte ale vieții dezordonate, ca F. Aderca (Stihuri venerice) de unde și pasiunea acestuia pentru Lawrence, autorul romanului cinic Amantul Doamnei Chatterly. Însă vulgaritatea picantă n'a fost și nu va fi niciodată poezie, pentru că este repudiată de spiritul sănătos, chiar în creațiile fantesiste. Căci și fantesismul poate fi capabil de poezie, atâta timp cât nu este inspirat din trivialitatea bolnăvicioasă a mediului decăzut, sau din jocul artificilor de vorbe cu care se învâluie spasmodic și doctrinar înțelesuri impudice și gânduri obscene.

Ceeace este semnificativ și îngrijorător pentru puritatea artei, e faptul că azi poezii cei mai talentați alunecă într'un fel de diletantism cinic; cu atât mai îngrijorător cu cât, fie lansarea în literatură, fie cheazășia talentului unui poet, încurajează mediocritățile și fac școală de prozelitism chatterly-eari.

Fantezismul, cu toate răătăcirile poezilor, rămâne așadar tot ca o ramificație a simbolismului, numai că în căutarea mirajului poeziei lasă prea liber sborul imaginației.

În lirica noastră acest curent s'a răătăcit prea de timpuriu; de aceea, neputându-se încadra în amplitudinea sufletului românesc, a căzut, dela început în agonie.

Un alt curent literar este *cuibismul*, care-și are originea în pictură.

Dacă fantezismul iscodește natura în toate tainițele ei cele mai prohibite, cuibismul are oroare de natură reducând-o la câteva capricioase figuri geometrice. Toată podoaba naturii și toată frumusețea sufletească sunt lorfecate, pentru ca să rămână doar un schelet anost. Este o răsvățire și contra creației divine și contra artei omenești. Este o negare a creației însăși motivată de incapacitatea spirituală și de lenevia fizică care corespunde unei laturi morbide sociale.

În Franța cuibismul a fost reprezentat de Guillaume Apollinaire, care compune inscripții pentru animale (Le Bestiaire), pentru străzi, orașe (Caligrammes); pentru automobile, tramvaie; pentru temple și pentru sfinți.

La noi a fost încercat în această formă de Leon Feraru (Prăvălia românească, La proră) cu excepția unor plăcute poezii ca Închinare.

Asemenea curente extremiste tind spre bolșevizarea artei luând denumirile cele mai impresionante, ca: futurism, integralism, constructivism ori suprarealism.

Dadaismul afirmă ca principiu reînțoarcerea la inconștientul pur (E.

Lovinescu), destrămând natura și isgonind căldura sufletească. Această nouă ciudățenie literară lipsită de atmosfera poetică interioară s'a pregătit de Ion Vinea încă din 1912, prin revista simbolul și a fost lansată la Zürich de Tristan Tzara, pseudonimul unui evreu-român Samyro. Poezia lui I. Vinea, *Dintr'o vară*, definește substratul noului curent :

....Era cald și sofale adânci și pe masă cafea,
Tristan Tzara, când ai ascultat întâmplarea,
pădurarul își fluera câinele
și cerbii cu botu în lac beau stele ;
dar eu am scris versurile aceste
în amintirea orelor de șah
din pădurea în care am cetit pe Nietzsche.

Până și inițialele versurilor sunt scrise cu litere mici.

După războiu I. Vinea cultivă „*constructivismul*“ (Scripturi) și scoate împreună cu Marcel Iancu revista de avangardă *Contemporanul*.

Alte curente literare, din fericire, nici n'au ajuns până la noi decât ca un vag reflex. Am fost cruțați de răstălmăcirile unul *simultanism* al lui Henri Martin, curent care se confundă cu *suprarealismul* lui Georges Fourest, prin aceea că poezia trebuie să afirme suveranitatea personală a spontaneității poezilor, pe care nimic nu-i poate îngrădi, nici chiar conștiința lor.

O altă formă literară este marcată prin *umanismul* lui Jules Romains, curent, care ține prin discipolii lui Romains către un *umanitarism literar*, implorând mai curând mila subversivă pentru a răvăși originalitatea poetică și unitatea socială etnică într'o lume himerică, stăpânită de histerie. Ca precursor al unei asemenea dezagregări sufletești îl vedem la noi pe I. Barbu în poezia sa Panteism :

....Smulgându-ne din cercul puterilor latente
Vieții-universale și-adânci ne vom deda
Iar nervii noștri, hydră cu mii de guri, vor bea
Interloara-i mare de flacări violente.

Și peste tot în trupuri și voci fierbinți — orgle.
De ritmuri vii, de lavă, de freamăt Infinit,
Cutremurând vertebre de silex sau granit
Va hohoti imensă, Vitala Histerie.

Nu este așa, că numai astfel vom putea ajunge la *râpa Uvendenrode*, cu multe gasteropode, supra sexuale, supra muzicale ?

Dacă o reîntoarcere la clasicism sau la romantism nu se mai poate întâmpla aslăzi, căci ritmul accelerat al vremii a dat alte imperative și

vieții sociale și literaturii, socotim totuși că lirica română nu se va rălăci de tradiționalismul nostru literar, sau, cel puțin, își va găsi puterea de expresie poetică într'un *symbolism clasic*, ca în lirica lui G. Talaz (Flori de lut, 1920; Soare, 1926) — și conservator, așa cum începe să se afirme poetul bănățean Constantin, Miu-Lerca (Portul și mândra).

Unii poeți, care părea că ne îngrijorează prin îndrăzneala formelor de modă și de snobism, au apucat în urmă „drumul Damascului“ ca și Al. T. Stamatiad; alții se desfată înainte cu cântecele de Faun (Virgil Gheorghiu) sau se pierd zadarnic pentru înfăptuirea unui *integralism* poetic (Ilarie Voronca).

De aceea, mai curând gustul nostru artistic caută producțiunile lirice ale poezilor ce țin candelă aprinsă tradiționalismului nostru literar, cum sunt George Dumitrescu, Radu Gyr. D. Ciurezu, Ion Gane (Zărt de altădată, 1924; Brăjara de argint, 1930), Emil Giurgiuca ș. a.

Din antagonismul curentelor literare, lirica română nu poate să se afirme decât în acord cu gustul ales al unui neam și potrivit cu fireasca noastră simțire, păstrând directiva sănătoasă a marilor înaintași.

Victor Țăranu

Sugestii pentru activitate la sate.

Toată lumea e de acord că, problema activității la sate prezintă o deosebită importanță.

Totuși, obișnuit nu atrage și mai ales nu reține atenția publicului cetitor, nici a noastră, a învățătorilor, cari suțem direct interesați.

Aceste rânduri, se vor bucura desigur de același lipsă de atenție, căci eu n'am putut să pun în titlu că scriu de altceva, când tocmai despre activitatea la sate vreau să scriu.

Vina lipsei de atracție asupra acestei probleme, eu o pun în spatele teoreticianilor, cari s'au amețit făcând beție de teorii, nebăgând de seamă că aici e cu totul altceva. Aici trebuie arătat lucru muncit și nicidecum acele considerații seci și fără noimă, care se fac asupra sătenilor și satelor, fie prin cărți, ziare sau scrisori.

Dealtfel, se știe că, atunci când nu prea ai ce spune, îți vine ușor să încaleci pe teorie și să călărești țara dealungul și dealatul.

Să lucrezi! Apoi să arăți ce-ai lucrat, cum ai lucrat și ce ai dobândit.

Fără vorbă multă. Așa cam aproape de un raport millităresc. Imi place să cred că așa ceva s'ar celi cu puținică mai multă atenție.

Mă găsesc, eu, în neplăcuta situație de a nu putea rândul aici lucruri care să se arate a fi fără greș în înfățișarea lor.

Am socotit că înfățișând posibilități de lucru, nu e cu totul fără folos, pentru unia începători, sau pentru alții cari ar voi să facă verificări.

Activitatea la sate se înfățișează în deobște cu două laturi: laturea spiritului și a materiei. Nu se poate deosebi precis o lature de alta, după cum în practică nu se poate lucra numai în cele ale spiritului, neglijând pe ale materiei și invers.

Inclinăm să credem, în urma încercărilor făcute, că orice activitate trebuie să fie începută în cadrul unei organizații.

Fie acea organizație, cămin, ateneu, cor sau ligă. Ar putea să aibă și proces-verbal de constituire și holăriri.

Se poate lucra astfel cu ceva care prezintă oarecare omogenitate.

Greul e să faci ca în această organizație să se simtă solidaritate între membri.

Să faci apoi ca participarea la activitatea organizației să fie privită ca un lucru de cinste. Bazat pe simțul solidarității și a prețurii activității în organizație, poți începe orice lucru, orice educație.

De pildă: în fața solidarității de grup a membrilor unui cor, să zicem s'ar naște îndată în mintea celorlați consăteni ideea de solidaritate socială.

Sau: sancționarea până la excluderea a unui membru din organizație, din cauza purtărilor lui, a dus sigur la îndreptarea lui. Repetăm însă: să existe simțul solidarității de grup, sau oricum vreți, să-t faceți — cinstea de a face parte din organizație.

Se știe că din cauza lipsei de instrucție și educație religioasă, stau mulți în biserici în timpul slujbelor și nu rețin deacolo nimic.

Nu tot așa pleacă un corist care a cântat câțiva ani într'un cor bisericesc.

Încercarea de a săpa șanțurile unui drum prin sat, cu o astfel de organizație n'a dat greș. Cum n'au dat greș încercările de a pune pe tineri la făcut plantații, la curățirea pomilor, a ogoarelor, sau la concursurile pentru aranjarea straturilor de flori.

Neașteptate rezultate au dat întrecerile de costume naționale.

Ce poate fi mai instructiv și mai plăcut decât o excursie în părțile frumoase ale țării. S'a încercat și asta, iar reușita a fost admirabilă.

Fonduri? Și le-au strâns sătenii sub oblăduirea conducătorilor lor.

Sau ce gest ar putea fi mai înduioșător decât acela când membrii unei astfel de organizații, merg în corpore să așeze o cruce la căpătâiul unuia dintre tovarășii lor, trecut cătră Domnul.

Ni s'au părut interesante aceste puține sugestii și deaceia le-am înfățișat aici pe scurt.

Pr. C. Cojocariu, învățător

Ceva despre excursii.

A spune că avem o țară cu frumuseți neîntrecute și variate pe care nu le cunoaștem, nu este credem o exagerare. Că nu le cunoaștem e aproape de prisos s'o dovedim, că are înadevăr frumuseți vrednice de a fi cunoscute nu numai de noi, o mărturisesc străinii care viu pe aci și care rămân surprinși de posibilitățile noastre turistice.

Păcat că nu ne îngrijim mai mult de drumuri și adăposturi. Când și aceste neajunsuri vor fi înlăturate, călătorii străini nu ne vor mai ocoli.

Frumusețea unei țări poate ajunge un însemnat izvor de câștig pentru cel care o are, dacă bine înțeles acei care sunt însărcinați cu valorificarea ei, lucrează cu grijă, multă grijă și abilitate.

Călătorul, mai ales cel străin, ține la confort tot pe atât cât ține la frumusețea naturii. Chiar drumeții noștri nu se duceau până mai anii trecuți numai peste hotare ?

Să recunoaștem, că de câțiva ani încoace, se pare că mergem pe drum bun și oamenii dornici de repaus sau de înfărire a sănătății, nu mai aleargă peste hotare, ci rămân să-și cunoască darurile de frumusețe și lecure de acasă, pe care le-au ignorat mult timp.

Drumeția începe și la noi să fie îmbrățișată de cât mai mulți și cu cât mai mult interes.

Tineretul își are aci partea lui de merit. Desigur, n'am ajuns încă la acei pasionați excursioniști din țările din Apus și mai ales Germania, care părăsesc sărbătoarea orașele în cete, în care generațiile sunt deopotrivă de buni drumeți, dela bunic până la nepotul care deabia își poate duce săcușorul cu cele necesare să-și astâmpere foamea.

Noi suntem și tineri în drumeție. Ne mai trebuie încă mult până ce ne vom putea lăuda fără teamă de exagerare.

Să nu uităm că a fost un timp și mi se pare că n'a trecut, când mulți plecau la drum din snobism și nu din dragoste adevărată și pasionată de frumos, de nou.

Ei nu uitau acasă patelofonul și n-ici coșurile încărcate până la refuz cu mâncări și băuturi fine ; nu le uitau, pentru că nu plecau pentru altceva și nu înțelegeau bieții oameni să lase acasă, ceea ce considerau ca singură ocupație vrednică de oameni serioși și practici.

Călătorii aceștia, falșii călători, nu ne sunt dragi. Ținem însă mult la cei care călătoresc dintr'o pornire de cunoaștere a frumosului și pe cari nu-i interesează ce vor mânca mâine, unde vor dormi și cum.

Pe ei îi mână alte resorturi mai fine și mai greu de înțeles pentru cine se duce în pădure numai pentruca să-și ia masa pe tarbă, sau să lase acolo resturi și hârtii, semne de mediocritate și lipsă de gust.

Ne este drag tineretul școlar pe care îl știm pasionat pentru plecări. Pentru el și despre el am vrea să scriem aci câteva rânduri.

Rezultatul unei anchete care s'ar face printre elevii din cursul superior, ca să vedem câți călătoresc și câți au depășit măcar o singură dată marginele județului în care trăesc, ar fi credem o rușine, nu pentru ei, ci pentru cei care au datoria și puterea să înlesnească drumeția chiar până la gratuitate.

Trebuie să înțelegem odată un lucru: nu îi este permis unui stat să nu asigure tineretului său posibilitatea de ași cunoaște bine țara, cu tot ce are ea: viață, bogăție și frumusețe.

Se vor face sacrificii bănești. Da, se vor face. Dar nici un sacrificiu nu este prea mare, când e vorba de o acțiune așa de frumoasă și așa de patriotică.

Se vorbește de atâșta ani, așa de mult, de o unificare sufletească necesară încheșării puternice a unei unități geografice clădită așa de minunat.

Crede cineva că unificarea aceasta se poate face fără o cunoaștere, fără o apropierea strânsă între generațiile care se ridică? Tineretul se înțelege mai bine între el, decât cei mai în vârstă care ne-am învechit în acțiuni de ură și de grup.

Să se facă măcar pentru ei, ceea ce nu s'a făcut, dintr'o condamnabilă greșală, pentru noi.

E o greșală care se cere reparată cu o clipă mai devreme.

Singură cartea, chiar atunci când este scrisă cu talent și îngrijit tipărită, nu este de ajuns, nu este totul.

Cititul singur nu-ți poate da marele fior și nici provoca acel complex de sentimente, pe care-l simțim în contactul direct cu natura.

Cine n'a călătorit niciodată spre tot ce are țara aceasta mai frumos și măreț, poate citi toate manualele din lume, că va rămâne tot sărac.

Ne trebuiesc generații sănătoase trupește și sufletește; să nu se uite că nu le putem avea decât crescându-le în cultul pentru natură.

Ce sport mai complex și mai instructiv decât călătoriile pe jos și ce educație mai sănătoasă, mai tare și mai specific națională decât apropierea de pământul bogat și frumos de care ne leagă atâtea sfori rămase tari la încercările acelor, cari doreau și doresc să le rupă.

Să facem ca „Cetitorii de pământ“ despre care vorbea conferențiarul-poet, ce s'a ostenit mai înainte cu câteva luni să răsbată până la Piatra-N., să nu rămână numai un titlu sugestiv pentru o carte, ci o realitate a vremurilor noastre de prețuire și cunoaștere a pământului.

Nu știm cum să laudăm munca societăților culturale și turistice care

lucrează așa de spornic în cultivarea gustului pentru călătoriile, precum și în ajutorarea tineretului școlar în cunoașterea țării.

În fiecare an societatea „Tinerimea Română“ condusă de oameni de suflet, poartă prin țară elevi de toate gradele. Excursii frumoase, instructive, însoțite de manifestări artistice curat românești, găsesc întotdeauna drumul drept spre sufletul tineretului.

Călătoria nu trebuie considerată un lux în țara în care copiii noștri rămân acasă și călătoresc străinii oploșiți pe aci dintr'o sete puternică și nemiloasă de acaparare și sfidare a sărăciei, în care tineretul școlar își face ucenicia pentru o dată care nu se știe cu cât are să fie mai bună.

Nu de lipsă de mijloace a țării ne-am putea plânge, ci de lipsa de înțelegere pentru ceea ce nu se face și s'ar putea face cu tineretul în cunoașterea și prețuirea posibilităților ce le oferă deopotrivă frumusețea și bogăția, pentru munca și priceperea de care se leagă crezul nostru în ridicarea și promovarea elementului autohton.

Să-i învățăm de mici să prețuiască, prin cunoaștere de aproape, ce nesecate izvoare de muncă și câștig se înșiră dealungul și dealatul țării, așteptând doar mâna tare și mințea pricepută a omului, care să nu ducă niciodată la distrugere barbară din sete de câștig și lipsă de drag pentru pământ.

Până atunci să-i ducem să vadă, ca să se pătrundă de realitatea țării în care trăesc prin munca și priceperea înaintașilor și în care vor munci, crescând pe alții în același cult pentru natură.

Neculai Arhip

IV. ACTUALITĂȚI

RECENZII

Programa școlii complementare de Iosif I. Gabrea. Invățământul complementar nu este croit pe măsura noastră. Are în alcătuirea lui tăieturi de haine de târg puse pe umerii rumeniși de soare ai ciobanului carpatic boerit în primă generație. Nu e dorit și nu e frecventat de țăran, de copiii țăranului, pentru că nu este oglinda, quintesența satului, depozitarul cultural al vieții rurale care să iradieze vieța, vieța ce se cere tumultos să fie trăită; nu e dorit pentru că acest învățământ, nu se împletește cu viața țăărănească până la simbiozare. Din aceste cauze se scrie atât de mult în ziare și reviste și se cere mereu o reformă radicală a acestui învățământ.

Un om care, cercetând vreme de un deceniu acest curs complementar, a văzut care-i sunt racilele și mai ales care sunt căile pe care trebuie îndrumat în viitor, a prezentat, în Septembrie 1935, d-lui Ministru al Instrucțiunii, un proiect de programă pentru ciclul II al școlii primare, însoțindu-l și cu câteva lămuriri prețioase asupra aplicării lui. Este vorba de d-l Iosif I. Gabrea, conferențiar la Universitatea din București.

D-se arată, în lămuririle publicate în broșură, că ciclul I (cl. I—IV) de învățământ urmărește o dezvoltare armonică trupească și sufletească a elevului, fără nici o preocupare de ce va deveni acest elev, pentru că etapa lui mentală nu admite încercări de orientare profesională. Ciclul II (cl. V—VII) însă trebuie să pregătească *buni gospodari și cetățeni vrednici, capabili să trăiască prin munca lor nespecializată o viață din ce în ce mai superioară în mediul în care se găsesc, utilizând rațional toate posibilitățile oferite de aceasta pentru asemenea viață*. „*În acest scop e nevoie de cunoștințe aplicabile imediat, deci practice, în legătură cu variatele forme ale vieții și de puternice deprinderi de activitate și de conduită utilă societății*”. Programă ciclului II de învățământ va varia după regiuni și împrejurări, iar baza nu se va pune pe cunoștințe, ci pe aplicarea lor. Pentru asta școala va educa pe elevi, nu-i va instrui. Școala trebuie să fie un organism viu și o realitate.

Ce este însă și ce trebuie să fie ciclul II de învățământ? se întreabă

natural. O altă inovație a programei este o nouă rânduire a cunoștințelor din fiecare obiect de învățământ. În locul rânduirii succesive după interesele specialității s'a introdus sistemul orânduirii simultane pe clase. Și în sfârșit programa este alcătuită pe cele 4 tipuri de școală.

Dat fiind că programa trebuie adaptată împrejurărilor locale, învățătorii dela ciclul II al școlii primare vor ține seamă de :

- a) Natura localității.
- b) Felul de ocupație predominantă a locuitorilor.
- c) Inclinațiile elevilor.
- d) Materialul cu care se poate lucra în localitate.
- e) Numărul învățătorilor dela școală.
- f) Numărul orelor de lecții săptămânale.

Învățătorul va adapta tot ce se poate face în localitate. La șt. fizico-naturale va alege una din ramurile agriculturii. D-l Gabrea dă și o repartitie a orelor la ciclul II de învățământ, ținând seamă de numărul învățătorilor și de numărul și frecvența elevilor, care se poate acomoda realității cu foarte mare ușurință.

Rolul cărții cu programa nouă și cu învățătorii conștiențioși și suficient pregătiți pentru învățământul complementar se reduce la minimum. Învățătorul „să consulte deci realitatea ordecâteori poate învăța din ea și pentru ea, ceea ce vrea să învețe pe copii; în carte să caute numai ceea ce nu găsește în realitate și în deosebi eflorescența gândirii și simțirii umane”. „Ca izvor de cunoștințe, realitatea să fie totdeauna mai presus de carte! Sa nu uite învățătorul un singur moment că școala trebuie să învețe pe copii pentru viață, așa cum se prezintă ea în fiecare colțisor de țară, nu pentru 'carte' !

Legătura dintre școală și viață trebuie să fie interpătrunderea și simbiozarea, dacă se poate.

Metoda de învățământ în aplicarea acestei programe este cea activă. „Activitatea spontană, aleasă de elev, nu cea impusă din afară, să fie prețuită în chip deosebit de învățător! El nu trebuie să uite nici un moment că activitatea spontană este singura, prin care copilul își poate descoperi și cultiva eventualele aptitudini, pe care le va fi având. Deaceia, datorită de a cultiva în orice prilej și cu orice preț! Ținând seamă de dezvoltarea sufletească a elevilor să-i deprindem cu munca pe care s'o facă cu iubire și convingere; și ținând seamă de faptul că elevii ciclului II de învățământ sunt în epoca de tranziție dela joc la muncă și cu tendințe de personalizare, de autonomizare a viețuirii lor, educatorul trebuie să ajute această trecere dela heteronomie la autonomie, s'o înlesnească „pentru că ea este singura cale, pe care se pregătesc viitorii cetățeni vrednici și cu rol activ în stat, despre care vorbește și legea învățământului primar“.

Comunitățile de activitate liberă — „de muncă“ cum le-a zis d-l prof. I. Drăgan, un precursor al acestei programe și metode — sunt o fericită ocazie de educație și activitate individuală și personală a elevilor. În aceste grupări, pe lângă deprinderea cu responsabilitatea și munca în comun, se deprind elevii cu solidaritatea și sacrificiul pentru binele altora.

La sfârșitul broșurii dă câteva îndrumări metodologice pentru predarea fiecărui obiect de învățământ.

Vom reveni în numărul viitor asupra programei care s'a și publicat în Monitorul Oficial din 13 Mai 1936. Iar punctul nostru de vedere este următorul: subscriem cu bucurie, fără rezerve, la programa d-lui Gabrea și sfătuim pe colegii care predau la cursul complementar să-și ia broșura d-lui Gabrea și s'o țină ca pe-un *vademecum*.

Lecțiuni de istorie literară de Victor Țăranu. Istoria Românilor, până la Mușatini și Basarabi, este cu totul alta decât aceea cu care ne-au obișnuit tomurile didactice, sau cele de știință popularizată, care încă mai fâlăie oriflame sdrențuite a unui romantism istoric național caducizat. Trecutul nostru al oamenilor cari ne-au hotărnicit țări, ne-au citorit cultura și arta și ne-au înscăunat datini, este mai eroic și mai nobil decât se crede obișnuit. Cercelările „cetitorilor de pământ“ și a „șoarecilor de arhivă“ sunt mărturie. Problema originii, formării și a continuității Românilor în Dacia — cu toate controversesele — se elucidează și se schimbă fundamental, cu un total câștig de cauză pentru noi.

Pârvan a crezut într'o emigrare getică dela nord spre sud, contimporană minoicului cretan; emigrare pe care Xenopol o socotea inversă. Cercelările arheologice ulterioare ce s'au făcut, au dovedit că noi trăim pe acest pământ, fără să fi intervenit nici-o schimbare fundamentală, cel puțin din neolitic, ceea ce însemnează încă vre-o câteva mii de ani de vechime pentru noi peste ceea ce credea Pârvan. Se încearcă, cu destui sorși de succes, o renunțare la aceste emigrări — pentru că n'au fost — și se ia ca bază de răspândire getică masivul carpatic, loc de unde Geții au ajuns până în Grecia clasică, infiltrându-se în epopeele homerice, în mitologia și literatura greacă, în stilul doric, iar spre nord și vest până în Noricum și Pomerania. Toate popoarele — începând cu Cimerienii — care dela începutul mîei I înainte de Hristos, au năbuit pe aceste pămînturi, cu gândul la cucerire, au sfârșit prin adaptarea la cultura strămoșilor noștri.

Mărturiile scrise pentru vremea când strămoșii noștri pășesc în istorie avem puține, prea puține chiar. Unele foarte prețioase, cum au fost „Geticele“ lui Criton și Traian, s'au pierdut fără speranța unei regăsiri. Isovoarele care sunt le-a strâns Filippide în „Originile Românilor“, o operă monumentală, ce subscris, la fel cu autorul ei, la erezia rossleriană, care a rămas o „cutie a Pandorei“ pentru revizionistii budapesteni.

O ridicare pe leren a istoriei naționale din cioburi, pietre, monumente, morminte, duce la apoteozarea neamului — așa cum a făcut Pârvan — pe când cea scrisă în birou, cu lumină artificială, duce la concluzii pe care le refuză bunul simț cel mai elementar.

De curând o minte clară, d-l Victor Țaranu, profesor la școala normală de băieți din Piatre-N., a căutat să impace, într'o broșură de popularizare, concluziile arheologilor cu acele filipidiste. D-sa folosește cu succes pe Pârvan, Filippide, Ovid Densușianu — autorul monumentalei „Histoire de la langue roumaine“. După ce arată care este aria de răspândire a limbii românești, arată ce neamuri de oameni au trăit în Dacia și în sudul Dunării înainte de cucerirea romană. Descrie pe Iliri și pe Traci și trece în revistă toate popoarele cari au trăit între Nipru și Balcani; face apoi o ochire asupra Geșilor cu relațiile în care se aflau cu contemporanii lor și arată cum s'a făcut cucerirea, colonizarea, romanizarea și creștinarea Dacilor.

Broșura d-lui Țaranu are o mare calitate: claritatea și-o frază sănătoasă care antrenează; și are și o lipsă: față de ceea ce știe și poate da autorul e prea sumară. De aceea dorim sincer ca d-sa să revină și să continue.

O recomandăm celor care sunt amatori de noutăți. Se găsește la autor și la librăriile din Piatra-N.

M. Cojocaru

C R O N I C A

1. **Cu doi ani** în urmă d-l M. Sadoveanu ne-a oferit, prin Fundațiile Regale, o viață romanțată a lui Ștefan cel Mare, care n'a fost prea fericită și care ne-a cam deziluzional. Am crezut că autorul „Zodiei Cancerului“ n'a înțeles pe voevodul dela Putna. A publicat însă, anul trecut și anul acesta, două romane — „Frații Ideri“ și „Isvorul Alb“ — în care găsim pe Ștefan cel Mare așa cum a fost: ctitor de țară, ctitor de artă, ziditor de biserici și dăiător de pravile. Deaceea le recomandăm ca material ce se poate folosi cu succes la lecțiile de istorie.

2. **Au apărut**, în editura „Petrodava“, „Tâlcuirile lui Har. Mihailescu“, poetul crescut aici, sub cerul nemțean și în care Dumnezeu a turnat talent cu toptanul. N'are nevoie de recomandări. Cetiți-l.

3. **Am văzut**, un calendar ostășesc, intitulat „Regina Maria“, scris și tipărit în vâlmășagul anului 1917, ce a fost răspândit în tranșee acelor cari au clădit, ca Meșterul Manole, cu sănătatea și tinerețea lor, România întregită. Pe-al doilea l-am văzut în anul 1936. A apărut la Piatra-N., la Regimentul 15 dorobanți, din inițiativa d-lui Colonel Gh. Manoliu, scris militărește — adică solemn, cu avânt camuflat — de către d-nii căpitan

I. Vrânceanu și sublocot. N. Nohai. Felicităm atât pe inițiator cât și pe cei cari l-au alcătuit, cu credința că aceste calendare vor intra în tradițiile regimentului din garnizoana locală.

+ 4. C. Tanase-Teiu și-a publicat al doilea volum de folklor inedit, adunat din județul Neamț. Nu putem lăuda îndeajuns osteneala acestui modest și sârguincios autodidact, care merită tot sprijinul și toate încurajările din partea tuturor.

5. **Satul**, urgisitul sat, celula dinamică care ne-a păstrat și ne-a dospit cimentul unității etnice, este de actualitate. I se închină pagini de ziare și reviste și i se organizează expoziții peste expoziții. O grijă Regală și nobilă a trimis cărturari, să-l caute, să-l cunoască și să-l treacă, dela plugul de lemn, în pas cu superheterodinele și viteza mașinilor moderne.

S'a aflat prin asta, și prin munca anonimă a echipierilor d-lui prof. Gusti, că bucolicul rural nu este chiar așa de bucolic, cum îl socoteau diverși romanțioși, ce rămâneau extaziați — ca să nu fie mai rău — în fața cumpenilor dela fântâni și nici așa de barbar și incult, cum îl socotesc unii cărturari, ce se cred niște robinsoni, când lau contact mai lung cu satul.

Țăranii grigorescieni și alexandrieni vin în pragul civilizației cu o cultură a lor unitară și milenară, care trebuie înfrățită cu cea universală, după ce a fost înțeleasă, bineînțeles. Le trebuie o asistență medicală urgentă, ca să nu degenereze. Dar le mai trebuie o asistență culturală și una economică, ca să-i pună pe același nivel cu streinii de-aici și de pretutindeni. Țărănimea are nevoie urgentă de ajutor, dela acei cari au plecat din mijlocul ei. Asta ne-o arată scoaterea satului în plină actualitate.

M. Cojocaru

Le mois. Remarcabila revistă franceză ne sosește târziu. Numărul pe Martie aduce, ca de obicei, un bogat și variat material de sinteză universală în domeniile politice, economice, sociale, literare, artistice și științifice. Insuși subtitlul revistei anunță lunar sinteza activității mondiale.

Pentru cultura generală, *Le Mois* este o adevărată enciclopedie larg documentată, ceea ce înlătură o cunoaștere superficială a diferitelor probleme sociale. Prezentarea sincronică a diverselor manifestări actuale ale spiritului emenesc impune această revistă omului de cultură.

În domeniul politic atenția publică este atrasă de lovitura lui Hitler în Renania și de criza politică europeană deschisă și de războiul italo-etiopean. Lumea este prinsă între două concepții politice; constructivismul organic-totalitar și rapid, rezemat pe un național-socialism gata înarmat, și evoluționismul democratic lent, bazat pe un umanitarism mai mult platonice. În afară de aceste manifestări sunt acțiunile extreme. Se remarcă însă, că statele — chiar cele mai mici — încep să trăiască o mai dâră viață interioară.

Ca o consecință a frământărilor politice ni se prezintă diferitele aspecte ale activității economice mondiale, care să rezumă, în esență la inițiativa particulară și la intervenționismul statului.

În viața socială se remarcă diferite curente, care se impun, atât pentru modernizarea cât și pentru apărarea națunilor, prin factorii esențiali: religionea, militarismul, naționalismul și justiția.

Care este poziția artistului, a literatului și a omului de știință în asemenea împrejurări de frământată și accelerată viață socială? Lumea intelectuală rămâne ea numai în domeniul miturilor și a fantomelor, sau e chemată să guverneze ori, cel puțin, să expună teoretic vederile generale asupra diverselor probleme solicitate de atenția, ori chiar de nedumerirea publicului? Această importantă teză o analizează d. Yvon Jan, în studiul său: *Les intellectuels et la politique*.

Dacă prefacerile politice, economice și sociale, care se desfășoară lunar concomitent în unele țări de pe glob, au numai anumite repercursiuni în alte țări, nu tot așa se întâmplă cu manifestările literare și artistice, care prezintă isbitoare analogii și influențe adânci.

Romanul, cerut tot mai mult de gustul public, se cultivă cu deosebire în Franța și în Rusa-Sovietică.

În Franța, cititorul savurează pe Georges Simenon, autorul romanului *Quartier nègre*, în care natura exotică și mediul tropical din Panama captivează și asimilează meschin pe europeanul occidental. Publicul francez este pasional, dealfel de scrierile în care se înfățișează viața popoarelor primitive. De aceea romancierii își aleg subiecte chiar din viața rudimentară a triburilor. În Rusia Sovietică, la fel, este foarte gustat romanul lui Mihail Cholokov, intitulat *La Donul cel dulce*, care este o vastă epopee a vieții Cazacilor dela Don, a vieții acelor veșnici refractari oricărui regim politic.

În direcția teatrală, compozițiile dramatice, atât în Franța cât și în Anglia, au prezentat un timp biografiile celebre dramatizate, după moda biografiilor romanțate. Se observă însă și aici tendința de a transpune acțiunea în alt mediu, străin spiritului francez ori englez, de unde și dramatizarea legendelor nordice sau transportarea spectatorilor până sub blocurile de gheață polare, ca în *La Folle du ciel* de Lenormand. În Rusia Sovietică domină spiritul francez în alcătuirea tehnică a teatrului. În Anglia mai este încă la modă teatrul cehovian, care a inspirat pe mulți autori dramatici englezi.

În domeniul artistic, teatrul liric francez înregistrează marele succes obținut de maestrul român George Enescu, cu reprezentarea dramei lirice *Oedip*, cea mai desăvârșită creație artistică a secolului: *Georges Enesco représente un des tempèraments les plus complets de l'heure. Violoniste universellement renomè, pianiste qui pourrait se produire sans se diminuer*

auprès des concertistes en renom, il n'excelle pas moins dans le rôle de chef d'orchestre, et enfin il a pris parmi les compositeurs une place de tout le premier rang. Il étonnait déjà ses camarades de la classe Massenet, au conservatoire, par l'aisance originale de son invention prodigieusement fertile et par l'élégance innée de son écriture. Depuis qu'en 1897 il donna aux concerts Colonne un Poème roumain, il n'a pas cessé d'écrire abondamment, mais on ne saurait reprocher à sa production ce caractère de facilité qui marque trop souvent celle des natures bien douées.

Il y avait longtemps qu'une oeuvre lyrique n'avait produit une aussi forte impression qu'Oedipe. Georges Enesco, dont la partition s'inspire des plus pures traditions du drame lyrique, nous offre ici une composition profondément mûrie, qui répudie tout effet facile au conventionnel, et qui est l'expression même d'un esprit d'une rare élévation. La langue est simple et d'une pureté presque classique, l'orchestration extraordinairement raffinée, et, triomphe d'une technique supérieure, le dosage sonore entre les voix et les instruments est toujours exactement équilibré.

Numărul pe Aprilie al revistei Le Mois reproduce declarația politică plină de energie a prințului Henri d'Orléans, pentru reintroducerea monarhiei în Franța, ca singura soluție de salvare a țării de violența luptelor interne. Prințul afirmă totodată și ideea creerii statului corporativ, posibil numai în monarhie. Din frământările politice internaționale reșinem protestul Micii Antante contra reînarmării Austriei; acordul dintre Albania și Italia; reprîmarea mișcării comuniste din Brazilia; mișcarea frontului popular din Spania și alegerile din Franța. Pe deasupra acestor frământări politice obișnuite în istorie, momentul politic actual captează atenția generală asupra celor doi poli ai politiceii europene: Nilul și Rinul.

În cadrul vieții sociale se remarcă minunatul portret al mareșalului Badoglio, acest „Joffre italian“ care împlinește visul Cesarilor de cucerire a lumii mediteraniene.

În direcția literară, d. Adriano Tilgher dă o nouă interpretare romanțismului, care nu e un fenomen numai literar sau cultural, ci un fenomen uman dinamic creator al unei civilizații deosebite, marcată în toate domeniile spiritului.

Romanul francez aduce mai departe atmosfera exotică din nesfârșitele întinsuri de gheață ale Nordului canadian (Maurice Constantin Weyer) sau din reveriile mediteraneene (Pierre Frondaie). Dar, pe când în Franța și în Rusia-Sovietică abundă romanul, în alte țări, ca: Anglia și Statele Unite, se cultivă poezia dramatică.

Critica literară este reprezentată în Germania prin L. L. Schücking, care dă o nouă interpretare creațiilor lui Shakespeare; iar în Apus,

Albert Thibaudet, unul din rarele spirite cu adevărat europene, supune opera unei ireproșabile lecturi, unei libere discuții și apoi unei profunde analize prin pătrunzătoarea intuiție a filosofului.

În luna Mai a. c. eminentul om de litere și profesor de la Geneva, urma să conferențieze și la Institutul francez din București, dar moartea fulgerătoare îl răpi în ziua de 16 Aprilie a. c.

În domeniul muzicii se observă că tineretul francez agreează tot mai mult muzica slavă, reprezentată prin Igor Markevici, elevul D-nei Nadia Boulanger.

În domeniul științei sunt înregistrate ultimile cercetări care pot interesa pe specialiști. Pe noi ne surprind unele rezultate științifice ca: influența hranei asupra culorii păsărilor; întrebuițarea veninului de albine pentru diagnostic și pentru tratamentul nevralgiilor (în mod empiric leacul este cunoscut și de poporul nostru).

O nouă teorie vine să explice originea speciilor prin acțiunea razelor cosmice, opunându-se astfel transformismului clasic ca și evoluționismului poligenetic sau ologenetic și apropiindu-se mai mult de concepția mutaționistă.

Mai atragem atenția asupra studiului intitulat: Spiritul național în creația științifică, precum și asupra minunatelor tablete din revistă, în care sunt rezumate aspectele vieții economice, sociale și literare din diferite părți ale lumii.

Revista Fundațiilor Regale. 1 Mai, An. III, Nr. 5 Sumarul:

Paul Zarifopol: Din istoria poeziei românești. T. Arghezi: Mărțișoare. Gh. Brăescu: Aminții. Al. O. Teodoreanu: 1700 (versuri). M. Bujoreanu: Coana Maria. Em. Riegler: Peregrinări (versuri). Mil. Șerban: Minunea. N. Petrescu: Justiția în Anglia. I. Pillat: Actualitatea lui Baudelaire. G. Atanasiu: Transmutarea materiei. Em. Bucuța: Scrisorile trimise de Duliu Zamfirescu lui Titu Maiorescu. Șerb. Cioculescu: G. Ibrăileanu. Cronici.

Importanța unor articole se vede din titlurile lor.

Poeziile lui Arghezi — Mărțișoare — aduce aceeași neliniște a poetului, în căutarea unei forme care să astâmpere versul. Am putea spune că lipsa unui cadru impus de cerințele estetice, favorizează o capricioasă împăcare a slovelor și o ciudată cadență a ritmului. O mărturisește și poetul în „Cuvinte stricate“:

Toate
Cuvintele mele sunt întortochiate
Și s'au îmbătățat.
Le vezi? Au căzut, s'au sculat.
Au vrut să alerge și să joace
Dar beția le-a prăvălit încoace.
Nu mai știu ce spun și is
Bolnave de răs.

II

S'au stricat cuvintele mele!
Umblă prin mocirle cu stele
De cositor
După un mărțișor
Și ar voi să culeagă roade
Fâstâcțe și neroade
De salcii nici verzi.

Nu-i așa că, fără să vrem, ne vine în minte *Imnul* lui D. Anghel ?

„Impărecheri ciudate de slove, o cuvinte!
Ce farmec se deșteaptă când vă rostește gura...
...Cuvinte, giuvaere, ecouri depărtate
Al-altor suferințe și bucurii, — cuvinte,
Cu voi trăiesc: trecutul și clipa care bate
Și viața care 'ncepe dincolo de morminte.

Insemnări leșene, 1 Mai, An. I, nr. 9.

Revista bilunară de la Iași apare cu un cuprins de compoziții ușoare semnate de M. Sadoveanu: Vânătoarea Domnească — fragment din romanul Izvorul Alb; M. Carp: Stilul lui Ibrăileanu; Sandra Cotovu: „Visul unei nopți de vară“; M. Ștefănescu-Galați: Mitică etc.

Foarte interesante sunt „Notele“ — polemice, ca și însemnările critice ale d. Gr. Popa, precum și prețiosul „Referat de ansamblu“ despre caractere, temperamente, tipuri, uneori... ale aceluiași autor.

„*Character*, cuvânt luat din grecește, având la început înțelesul de gravare, prevede un grup de însușiri, între care una ori mai multe (dar totdeauna un număr restrâns) predomină, marcând omul așa cum marchează efigia o monedă.”

Tip, derivat din latinește, ajunge, prin abstracție, o compoziție ideală, care intrunește toate caracterele distinctive ale unui grup (în realitate nu-l găsim niciodată perfect).

Temperament, tot de origine latină, este un aranjament particular, o proporție anumită de calități opuse, care se echilibrează într-o anumită potrivă. După Kronfeld, temperamentul este caracteristica dinamică a unui individ.

Umoare, e partea lichidă din organism și de felul și calitățile umorilor depinde atât caracterul cât și temperamentul indivizilor (cel puțin în concepția humoristă)“.

Cu acești patru termeni se încearcă mereu să se contureze valorile individuale sau de grup, căutându-se diferite calificative pentru fiecare termen, încât s'a ajuns la alcătuirea unor liste lungi de caractere morfologice și psihologice.

Preocupări Literare, 1 Mai, 1935. An. I, Nr. 5.

D. Radu Manoliu continuă studiul despre: *Izvoarele motivelor și procedeele din poeziile lui Eminescu*, sintetizând părerile criticilor și ale cercetătorilor anteriori în această direcție. Avem prilejul să constatăm încăodată cultura integrală a marelui maestru, care a turnat veșnicia în versul românesc.

Revista cuprinde folositoare dări de seamă despre momentele literare, caracteristice din trecut și din prezent.

(Ad-ția revistei la Tipografiile Române Unite, Calea Rahovei, 42. Abonamentul 100 lei anual; iar pentru învățători, studenți și elevi, 50 lei).

Gândirea, Mai, An. XV, Nr. 5.

Prețioasa revistă de doctrină literară ortodoxă nu se desminte. D. Vasile Băncilă continuă studiul din numărul precedent: *Duhul sărbătorii*, infățișând de data aceasta convenționalismul superficial și ridicol care ucide duhul sărbătorii (*Declinul sărbătorii*),

Tradiția românească adevărată cunoaște sărbătoarea ca o *idee de organizare totală a existenței* „Sărbătoarea e o horă gravă de comuniuni cu toată realitatea, cu toate aspectele ei necesare, posibile, imaginabile sau numai bătute. E o comuniune cu transcendentul, cu natura cosmică; e o comuniune cu societatea și

chiar cu lumea animală sau vegetală și este, înfărsit, o comuniune cu tine însuși prin contenirea sau topirea contradicțiilor, decepțiilor, revendicărilor. Sărbătoarea e însuși principiul împărtășaniei generalizate aplicată fastuos în lume“. Referindu-se la actuala configurație sufletească a societății, autorul constată că „optimismul spiritual, crescut din sublimarea neferinței, din ridicarea durerii în lumea veșniciei și din conștiința plenitudinii raționale a existenței generale, în care sălășluiește un sens providențial, a făcut loc ofilirii vitale și intuiției de gol universal ori de absurditatea lucrurilor, peste tot adăogându-se, ca o pecingene a sufletului, sentimentul de plictiseală atât de specific epocii moderne și pe care spiritul autentic nu-l cunoaște decât ca idee“.

Pe de altă parte, sărbătorile au început să fie denaturate, dându-li-se un caracter politic, ca în Rusia Sovietică; ori convențional, cum se observă în mare măsură și la noi.

Autorul crede însă într'o reintrare în realitate printr'o nouă orientare a culturii de azi, deoarece o epocă culturală are ca prim temei o nouă viață spirituală.

Mai semnează eseuri și studii critice: D. Caracostea (Arta cuvântului la. Eminescu); Nichifor Crainic: Heinrich Seuse, misticul și poetul etc.

V. T.

Afirmarea, anul I, Nr. și 2. Apare la Satu Mare, aproape de Tisa cântecelor noastre. Așteptăm dela pionii strănși la granița de vest în gruparea Afirmării ceva mai viguros, ceva din atitudinea moțului și o prezentare sub toate aspectele a specificului local, sătmărean, pe care-l bănuim că există destul de bogat, variat și interesant. Remarcăm cetitorilor că unul din stâlpii Afirmării este un nemțean — d-l C. Gh. Popescu — și că după halimuna lui N. Densușianu, vestita „Dacie preistorică“, s'au mai scris în românește două năsdărării despre strămoșii noștri. A treia — și sperăm și ultima — ea d-lui Petre Țiurca Pribeagul în „Afirmarea“.

Scoala basarabeană, anul IV, Nr. 4. Este organul oficial al asociației învățătorilor din județul Lăpușna. Se ocupă cu de toate, ca o gospodină în menaj restrâns: pedagogie, literatură, istorie literară, etc. Remarcăm din sumar „Catedrala Sf. Mormânt din Ierusalim“ scris de d-l prof. G. Rașcu. Țiuta revistei la înălțime, colaborarea diversă, semnături suficiente. Redacția și administrația: str. Mareșal Prezan Nr. 24 Chișinău. Abonamentul 80 lei anual.

Straja, anul I Nr. 3 și 4. Ne place acest organ pentru apărarea școlii și a învățătorului, pentru că este scris cu nerv, pentru că taie în carne vie și în obraze „colegiale“ care uită adeseori, c'o ușurință condamnabilă, că sunt și rămân învățători. Nu ne însușim punctele de vedere ale „Strajei“, pentru că avem trasat un program ce trebuie îndeplinit, dar remarcăm că d-nii aștia străjiști spun lucrurile pe față, fără menajamente, fără coterii, fără tămăeri și flatări siropate și prevenitoare. Deaceea li-se întinde de aici o mână prietenească care-i felicită și-i salută, urându-le tot succesul. Redacția și administrația: Str. Elena Doamna Nr. 31 Iași. Abonamentul 40 lei anual.

Solla, anul II, Nr. 18. Apare la Roman. Este o revistă ideală pentru popor și pentru elevii de curs supraprimar. Are sumar bogat, variat și ales. O recomandăm cu insistență și rugăm chiar pe cetitori să-i vină în ajutor „Soliei“ abonând sătenii și elevii la ea. Abonamentul e 40 lei anual. Redacția și administrația: Str. Cuza-Vodă Roman.

M. C.